

Pənd-nəsihətlər

Pənd-nəsihətlərnin qədir-qimmiti

¹ İsrail padixahi Dawutning oqlı Sulaymanning pənd-nəsihətliri: —■

² Bu pənd-nəsihətlər sanga əkil-parasət, ədəp-əhlakni ögitip, seni ibrətlik sözlərni qüxinidiqan kilidu;

³ sanga danalik, həqqaniylik, pəm-parasət wə durusluqning yolyoruk-tərbiyisini qəbul kilduridu.

⁴ Bu *pənd-nəsihətlər* nadanlarni zerək kilip, yaxlarni bilimlik wə səzgür kilidu;

⁵ bularoqa kulak selixi bilən danalar bilimni axuridu, yorutulqan kixilər tehimu dana məslihətkə erixidu, □

⁶ xundaqla pənd-nəsihətlər həm təmsillərnin mənisini, danixmənlərnin həkmətliri həm tilsim sözlirini qüxinidiqan kilinidu.

Yaxlaroqa nəsihət

⁷ Pərwərdigardin qorqux bilimning baxlinixidur;

Əhməqlər danalikni wə tərbiyini kəzgə ilmaydu.■

■ **1:1** 1Pad. 4:32; Wəh. 3:9 □ **1:5** «yorutulqan kixi» — ibarəniy tilida «ixlarni, məsililərnin, baxqa adəmnin obdan qüxinidiqan kixi» degən mənidə. ■ **1:7** Ayup 28:28; Zəb. 111:10; Pənd. 9:10; Top. 12:13

8 I oqlum, atangning tərbiyisigə kulaq sal, anangning söz-nəsihətidin ayrılma;

9 çünki ular sening bexingəta takaloqan gül çəmbirək, boynungəta esiloqan marjan bolidu.

10 I oqlum, yamanlar seni azdursa, ularəta əgəxmigin.

11 Əgər ular: — Yür, tuzak kurup adəm öltürəyli; Yoxuruniwelip, birər bigunah kəlgəndə urayli!□

12 Təhtisaradək ularni yutuwetəyli, Saq bolsimu, hangəta çüxkənlərdək ularni yikıtayli;□

13 Ulardin hilmuhil kimmətlik mal-dunyaəta igə bolup,

Öylirimizni olja bilən toldurimiz.

14 Biz bilən xerik bol, Həmyanimiz bir bolsun, desə, —

15 I oqlum, ularəta yoldax bolma, Özüngni ularning izidin neri kil!□

16 Çünki ularning putliri rəzillikkə yügüridu, Qolini qan kilix üçün aldiraydu.■

17 Hərəkəndək uqar qanat tuyup qaloqanda tuzak qoyux bikar awariqiliktur;

18 Ləkin bular dəl öz qenini təküx üçün saqlaydu;

Öz janliriəta zamin boluxni kütidu.

19 Nəpsi yoqınap kətkən hər bir adəmnin yol-lirining aqiwiti mana xundək;

□ **1:11 «...tuzak kurup adəm öltürəyli»** — ibraniy tilida «...tuzak kurup qan təkəyli». □ **1:12 «Təhtisara»** —

əlgüqilərnin rohliri qiyamət künini kütidiətan jay (ibraniy tilida «xeol» degən söz). □ **1:15 «Özüngni ularning izidin neri kil!»** — ibraniy tilida «Putungni ularning yolidin neri kil!».

■ **1:16** Yəx. 59:7; Rim. 3:15

Haram mal-dunya öz igilirining jenini alidu.■

Danalik sadasi

²⁰ *Büyük* danalığ koqida oquq-axkara hitab kılmakta,

Qong məydanlarda sadasini anglatmakta.□

²¹ Koqa dokmuxlirida adəmlərnı qakırmaqta,
Xəhər dərwezilirida səzlrını jakarlımaqta: —

²² I saddılar, qağanoıqə muxundaq nadanlıkqa berılısılər?

Məshirə kıloquqılar qağanoıqə məshiriliktin huzur alsun?

Əhməklər qağanoıqə bilimdin nəprətlənsun?!□

²³ Tənbihlirimgə kulak selip mangoqan yol-unglardin yanoqan bolsanglar idi!

Rohimni silərgə təküp berəttim,
Səzlrimni silərgə bildürgən bolattım.

²⁴ Ləkin qakırsam, anglimidinglar;

Qolumni uzartsam, heqkaysinglar
qarimidinglar.■

■ **1:19** Ayup 8:13 □ **1:20 «danalığ»** — «Pənd-nəsihətlər»də «danalığ» pəzilətlik bir ayalning süpitidə kərünidu. Bu «pəzilətlik ayal» 5:1-14, 6:20-35, 7:6-27, 9:13-18də bayan kılinoqan «pahixə ayal» bilən selixturuluxi «pənd-nəsihətlər»ning muhim bir temisidur. □ **1:22 «saddılar»** — «Pənd-nəsihətlər»də «saddılar» (yaki «nadanlar») degənnıng «əgənmigənlər», «sawatka erixmigənlər» degən baxqa hil tərjimilirimu bar. **«Əhməklər qağanoıqə bilimdin nəprətlənsun?!»** — okurmənlər xuningoqa dikqət kıloqan boluxi mumkin, «danalığ» muxu yərdə «nadanlar»oqa («saddılar»oqa) biwasitə səz kılsimu, ləkin «əhməklər»gə wə «məshirə kıloquqılar»oqa biwasitə səzliməydu. Qünki rəzil yollarnı tutqaqqa, ularoqa heqkandaq biwasitə nəsihət təsir kılmaydu (8:4, 9:4, 7-8nimu kərüng). ■ **1:24** Yəx. 65:12; 66:4; Yər. 13:10

25 Nəsihətlirimning həmmisigə pərwa
qılmidnglar,
Tənbihimni anglaxni qilqə halimidnglar.

26 Xunga, bexinglaroqa bala-қaza kəlgəndə
kūlimən,
Wəhimə silərgə yetixi bilən məshirə qilimən.

27 Həlakət elip kəlgən wəhimə üstünglərgə
qūxkəndə,

Wəyranqilik silərgə қuyuntəzdək kəlgəndə,
Silər eқir қayоuоqə wə azabқa muptila
bolоqininglarda —■

28 U qəoqda muxu kixilər məndin еtünüp
qəқiridu,

Mən pərwa qilməymən,
Meni təlmürüp izdisimu, tapalməydu.

29 Ular bilimgə nəprətlənginidin,
Pərwərdigərdin əyminixni tallimioqinidin,

30 Mening nəsihitimni qilqə qəbul qilоusi
yoklukidin,

Tənbihimgimu pərwa qilmioqininglardin,

31 Ular öz bəxini yəydu,
Əz qəstliridin toluқ azab tartidu;

32 Qünki saddilarning yoldin qiqixi öz jeniоqə
zamin bolidu;
Əhməqlər rəhətlik turmuxidin əzlrini həlak
qilidu.

33 Ləkin mənqə қuləқ salоqənlər əmən-əsən yax-
aydu,

Bala-қazalardin, оqəm-əndixlərdin həliy bolup,
hətirjəm turidu.

■ 1:27 Ayup 27:9; 35:12; Yəx. 1:15; Yər. 11:11; 14:12; Əz. 8:18;
Mik. 3:4

2

Danalikning mewisi

- 1 I oqlum, əgər səzlirimni qəbul qılsang,
Nəsihətlirimni kəlbənggə püksəng,
2 Əgərdə danalığğa kulaq salsang,
Yoruklukğa erixixkə kəngül bərsəng,
3 Əgər əkil-parasətkə təxna bolup iltija qılsang,
Yoruklukğa erixix üçün yukiri awazda yelinsang,
4 Əgər kümüxkə intilgəndək intilsəng,
Yoxurun gəhərnə izdigəndək izdisəng, ■
5 Undağta Pərwərdigardin *həqiqiy* kərkuxnə bilidioqan bolisən,
Wə sanga Hudani tonux nesip bolidu.
6 Qünki Pərwərdigar danalığ bərgüqidur;
Uning aqzidin bilim bilən yorukluk qıqıdu. ■
7 U durus yaxawatqanlar üçün mol həkmət təyyarlap qoyqandur,
U wijdanlıq adəmlər üçün qalqandur.
8 U adillik kıləuqılarning yollirini asraydu,
Ihlasmən bəndilirining yolini qoqdaydu.
9 U qaşda həkqaniylik, adillik wə duruslukni,
Xundakla hərəkəndək güzəl yolni qüxinidioqan bolisən.
10 Danalığ kəlbənggə kirixi bilənla,
Bilim kənglünggə yeqixi bilənla,
11 Pəm-parasət seni qoqdaydu,
Yorukluk seni saqlaydu.
12 Ular seni yaman yoldin,
Tili zəhər adəmlərdin kütquzidu;
13 Yəni toqra yoldin qətnigənlərdin,

Karangoşu yollarda mangidioşanlardin,

14 Rəzillik kılıxni huzur kəridioşanlardin,
Yamanlıqning ziyanlırini huxallıq dəp
bilidioşanlardin,

15 Yəni əgri yollarda mangidioşanlardin,
Kıngəşir yolda mangidioşanlardin kütquzidu.

16 *Danalik* seni buzuk ayaldin,
Yəni xirin sözlər bilən azdurmaqçı bolşan
naməhrəm ayallardin kütquzidu.■

17 *Bundak ayallar* yax waktida təgkən jorisini
taxlap,

Huda aldidiki nikah kəsimini untuoşan wapasi-
zlardindir.

18 Uning öyigə baridioşan yol ölümgə apiridioşan
yoldur,

Uning mangidioşan yolliri adəmni ərwaşlar
makanioşa baxlaydu.

19 Uning kəxişə baroşanlarning birimu kaytip
kəlgini yok,

Ulardin birimu həyatlık yollirişə erixkini yok.

20 *Xularni qüxənsəng* yaxılarning yolida
mangisən,

Həkkaniylarning yollirini tutisən.

21 Qünki durus adəm zeminda yaxap qalalaydu,
Mukəmməl kixi bu yərdə makanlıxalaydu.■

22 Ləkin rəzillər zemindin üzüp taxlinidu,
Wapasizlar uningdin yuluwetilidu.■

■ 2:16 Pənd. 5:3; 6:24; 7:5 ■ 2:21 Zəb. 37:29 ■ 2:22 Ayup
18:17; Zəb. 104:35

3

Yaxlaroqa səmimiy aqahlandurux

¹ I oqlum, təlimimni untuma,

Degənlimni həmixə kənglüngdə qing tut.□

² Qünki u sanga bərikətlik künlər, uzun ömür wə hatirjəmlik koxup beridu.□ ■

³ Mehriban wə hək-səmimiy boluxtin waz kəqmə,

Bularni boynungoqa esiwal,

Kəlbinggə pütüwal.□ ■

⁴ Xundak kılqanda Huda wə bəndilərnin nəziridə iltipatkə layik bolisən, danixmən həsablinsən.□

⁵ Öz əklinggə tayanmay, Pərwərdigaroqa qin kəlbing bilən tayanqin;

⁶ Qandakla ix kilsang, Pərwərdigarni tonuxka intil;

U sanga toqra yollarni kərsitidu.□ ■

⁷ Özüngni əkillik sanima;

Pərwərdigardin əyminip, yamanlıqtin yirak bol.■

□ **3:1 «qing tut»** — degən söz ibranıy tilida: «qoqda, mudapiə kıl» degən məninimu bildüridu. □ **3:2 «bərikətlik künlər»**

— ibranıy tilida «künlərnin uzunluqi». ■ **3:2** Qan. 8:1; 30:20

□ **3:3 «kəlbinggə pütüwal»** — ibranıy tilida «kəlbingdiki tah-tayoqa pütüwal» (Musa pəyoqəmbərgə tapxuruloqan muqəddəs qanun ikki tax tahtayoqa pütülgənidi). ■ **3:3** Mis. 13:9; Qan. 6:8

□ **3:4 «iltipatkə layik bolisən»** — muxu yərdə ibranıy tilida «iltipat» degən söz ikki bislik bolup, ikkinqi mənisi «güzəllik»tur.

□ **3:6 «Qandakla ix kilsang,...»** — ibranıy tilida «Barlıq yolliringda...». ■ **3:6** 1Tar. 28:9 ■ **3:7** Rim. 12:16

8 Xundak kıləningda, bu ixlar dərdinggə dərman, Ustihanliringəya yilik bolidu.□

9 Pərwərdigarning hərmitini kılıp maldunyayingdin hədiyələrnı sunəyin, Etizingdin tunji qıkkən məhsulatliringdin Uningəya atioyin;■

10 Xundak kıləningda, ambarliring axlıkka tolup taxidu, Xarab kələkliringdə yengi xarab exip-texip turidu.■

11 I oqlum, Pərwərdigarning tərbiyisigə bıpərwalıq kılma, Uning tənbihidin bəzmə.■

12 Qünki, ata əziz kərgən oqlıoqa tənbihtərbiyə bərgəndək, Pərwərdigar kimni səygən bolsa uningəya tənbihtərbiyə beridu.■

13 Danalıkka muyəssər boləyan kixi, Yoruklukka igə boləyan kixi nemidegən bəhtlik-hə!

14 Qünki danalıqning paydisi kümüxnıng paydisidin kəptur, Kımmiti sap altunningkidinmu ziyadidur.■

15 U ləəl-yakutlardın kimmətliktur, Intizar boləyan hərəkəndək nərsəngdin həqbirimu uningəya təng kəlməstur.■

16 Danalıqning ong kəlida uzun əmür,

□ **3:8 «dərdinggə dərman... bolidu»** — ibraniy tilida «kindik- inggə salamətlik... bolidu». ■ **3:9** Mis. 23:19; 34:26; Qan. 26:2-11; Mal. 3:10; Luka 14:13 ■ **3:10** Qan. 28:8 ■ **3:11** Ayup 5:17; Ibr. 12:5 ■ **3:12** Wəh. 3:19 ■ **3:14** Ayup 28:15; Zəb. 19:10; Pənd. 8:11,19; 16:16 ■ **3:15** Pənd. 8:11

Sol qolida baylıq və xəhrət bardur.

17 Uning yolliri sanga hux purak tuyulur,
Uning barlıq tərəkiliri seni aram tapkuzur.

18 U özini tapkan adəmgə «həyatlıq dərihi»dur,
Uni qing tutkan kixi nemidegən bəhtlik!□

19 Pərwərdigar danalıq bilən yər-zeminni bərpa
kildi,

Həkmət bilən asmanni ornatti.

20 Uning bilimi bilən yərning qongkur katlamliri
yerildi,

Həmdə bulutlardin xəbnəm güxti.□ ■

21 I oqlum! *Danalıq bilən bilimni* kəzüngdin
qıkarma,

Pixkan həkmət və pəm-parasətni qing tut.

22 Xuning bilən ular jeningoşa jan qoxidu,
Boynungoşa esiloğan esil marjandək sanga
güzəllik qoxidu.

23 Xu qaşda yolungda aman-esən mangalaysən,
Yolda putlaxmaysən.■

24 Yatqanda həq nemidin qorkmaysən,

Yetixing bilənla tatlık uhlaysən.■

25 Bexingoşa dəhxətlik vəhimə güxkəndə
qorkmioşin,

□ **3:18 «həyatlıq dərihi»** — xübhəsizki, «Erən başqisi»diki Adəm'atimiz və Həwa'animizning bəhrimən boluxoşa təyyarlanoğan «həyatlıq dərihi»ni kərsitidu (Təwrat, «Yar.» 2:9). □ **3:20 «yərning qongkur katlamliri yerildi»** — bəlkim Nuh pəyoşəmbərnin waqtidiki «qong topan» bilən munasiwətlik bəzi ixlarni kərsitixi mumkin («Yar.» 7:11)

■ **3:20** Yar. 1:9,10 ■ **3:23** Zəb. 37:23-24; 91:9-12 ■ **3:24** Law. 6:19; Ayup 11:19; Zəb. 3:5; 4:8; 91:5, 6

Rəzillərnin wəyranqilikidin oəm kilmiojin! □ ■

²⁶ Qünki Pərwərdigar senin tayanqingdur,
U putungni qapqanlardin neri kilidu.

²⁷ Pəkət qolungdin kəlsila, həjətmənlərdin
yahxilikni ayimiojin.

²⁸ Qolum-qoxniliring seningdin ətnə sorap kirsə,
«Kaytip ketip, ətə kəlgin, ətə berəy» — demigin.

²⁹ Qoxnangoğa ziyankəxlik niyitidə bolma,
Qünki u sanga ixinip yeningda hatirjəm yax-
aydu.

³⁰ Birsı sanga ziyan yətküzmişən bolsa,
Uning bilən səwəbsiz majiralaxma. □

³¹ Zulumhor kixigə həsət kılma,
Uning yol-tədbirliridin həqnemini tallıma. ■

³² Qünki qingqoir yollarnı mangidiojanlar
Pərwərdigarning nəziridə yirginqlıktur,
Lekin Uning sirdax dostluğu durus yaxawatqan
adəmgə təəllıktur. ■

³³ Pərwərdigarning ləniti rəzillik qıloquqining
əyididur,
Lekin U həqkanıy adəmnin əyigə bəht ata
kılır. ■

³⁴ Bərhək, məshirə qıloquqlarnı U məshirə
kilidu,
Lekin kıqik peil kixilərgə xəpkət kərsitidu. ■

□ **3:25 «Rəzillərnin wəyranqilikidin oəm kilmiojin!»**
— yaki «Rəzillərnin bexioğa qüxkən wəyranqılıqtin oəm
kilmiojin!». ■ **3:25** Ayup 5:21 □ **3:30 «səwəbsiz maji-
ralaxma»** — yaki «səwəbsiz dəwalaxma». ■ **3:31** Zəb. 37:1;
73:3; Pənd. 23:17 ■ **3:32** Ayup 29:4; Zəb. 25:9,12,14 ■ **3:33**
Law. 26:14-45; Qan. 28:15-68; Mal. 2:2 ■ **3:34** Yaq. 4:6; 1Pet.
5:5

³⁵ Danalar xəhrətkə warislik kilidu,
Lekin həmaqətlər rəsua kılınıdu.□

4

Hikmət və danalıqning paydisi

¹ I oqullar, atanglarning nəsihətlirini
anglanglar,

Kəngül qoysanglar,
Yoruklukka erixisilər.

² Qünki silərgə əgitiđoqlanlirim yahxi bilimdur,
Kərsətmilirimdin waz kəqmənglar.

³ Qünki mənmu atamning yumran balisi idim,
Anamning arzuluk yaloquz oqli idim,■

⁴ Atam manga əgitiđ mundak dedi:

— Səzlimni esingdə tut;
Kərsətmilirimgə riayə kıl,
Xuning bilən yaxnaysən.■

⁵ Danalıqni aləđin, əkil tap,
Eytқан səzlimni untuma, ulardin qıqma.

⁶ *Danalıqtin* waz kəqmə, u seni saqlaydu;
Uni səygin, u seni qoşdaydu.

⁷ Danalıq həmmə ixning bexidur;
Xunga danalıqni aləđin;
Barlıqningni sərp kılıp bolsangmu, əkil tapkın.■

⁸ *Danalıqni* əzizligin, u seni kətüridu,

□ **3:35 «Lekin həmaqətlər rəsua kılınıdu»** — yaki «Lekin U (Huda) həmaqətlərnı nomuska qalduridu» (ıbranıy tilida kinayə ıxlıtip, ahırkı söz «kətürülidu» bolıdu). ■ **4:3** 1Tar. 29:1 ■ **4:4** 1Tar. 28:9 ■ **4:7** Pənd. 23:23

Uni qing kuçaklıoqanda, seni hərmətkə sazawər kılıdu.

⁹ Bexingoja taqaloqan gül qəmbirəktək *sanga güzəllik elip kelidu*,

Sanga xəhrətlik taj in'am kılıdu.■

¹⁰ I oqlum, kulaq saloqin, səzlimni qobul kılloqin,

Xunda əmrüngning yilliri kəp bolıdu.

¹¹ Mən sanga danalıq yolını əgitəy,

Seni durusluq yolliriqə baxlay.

¹² Mangojiningda kədəmliring qəklənməydu,

Yügürsəng yikilip qüxməysən.■

¹³ Aloqan tərbiyəngni qing tut,

Qolungdin kətküzmingin;

Obdan saklıoqin uni,

Qünki u sening həyatingdur.

¹⁴ Yaman adəmlər mangoqan yoloqə kirmə,

Rəzillərnin izini basma.■

¹⁵ Ularning *yolidin* əzüngni qaçur,

Yolıqə yəkin yolıma;

Uningdin yandap ətüb kət,

Neri kətkin.

¹⁶ Qünki *yamanlar* birər rəzillik qılmıoquqə uhlıyalmas,

Birərsini yikitmıoquqə uyqusi kəlməs.

¹⁷ Yamanlıq ularning ozukıdur,

Zorawanlıq ularning xarabıdur.

¹⁸ Ləkin həkqaniylarning yoli goya tang nurıdur,

Kün qüx bolıoquqə baroqanseri yoruydu.

■ 4:9 Pənd. 1:19 ■ 4:12 Zəb. 91:9-12 ■ 4:14 Zəb. 1:1; Pənd. 1:10,15

19 Yamanlarning yoli zulmət keqidək
 kəpkarangoşu,
 Ular yikilip, nemigə putlixip kətkinini bilməydu.

20 I oşlum, səzlirimni kəngül qoyub angla,
 Gəplirimgə kulak sal.

21 Ularni kəzüngdə tutqin,
 Yürikingning kətida kədirləp sakliqin.

22 Qünki səzlim tapqanlar üqün hayattur,
 Ularning pütün tenigə salamətliktur.■

23 Kəlbngni «həmmidin əziz» dəp sap tut,
 Qünki barlik hayat ixliri kəlbtin baxlinidu.

24 Aqzingni əgri gəptin yirak tart,
 Ləwliring ezitkuluktin neri bolsun.

25 Kəzüngni aldingoşa tüz tikkin,
 Nəziringni aldingoşa toşra taxla;

26 Mangidioşan yolungni obdan oylanqin,
 Xundak kilsang ixliring puhta bolidu.

27 Ongoşa, soləşa kaymioşin;
 Kədəmliringni yamanlik yolidin neri tart.■

5

*Buzukqilik-pahxiwazlikning aqiwiti
 balay'apəttur, sadiklikning nətijisi bəht-
 saadəttur*

¹ I oşlum, danalikoşoşa kəngül qoyqin,
 Idraklik səzlirimgə kulak salqin.

² Xundak kioşiningda ixka səzgürlük bilən
 karaydioşan bolisən,

Ləwliring pəm-parasəttin ayrilmaydu.

³ Qünki buzuk hotunning aqzidin həsəl tamidu, Ləwliri zəytun yeqidin siliktur;■

⁴ Ləkin uning aqiwiti kəkridək aqqıq, İkki bislik kıliqtək ötkür.

⁵ Uning kədəmliri ölüm girdawioqa elip baridu, Tutqan yolu gərgə baxlaydu.□ ■

⁶ Həyatlıq yolini kılqə bilgüm yok dəp, Başqan kədəmliri turaksız bolidu, Nəgə baridioqanlıqini heq bilməydu.

⁷ Xunga, i oqullirim, səzlimni kəngül koyup anglanglar,

Mening degənlirimdin qıkmanglar.

⁸ Undak hotundin yirək qaç!

İxiki aldiqimu yekin yolima!

⁹ Bolmisa, izzət-abruyungni baxqilaroqa tutkuzup koyisən, Yaxlıq yilliringni rəhimsizlərninğ kəlioqa tapx-urisen!■

¹⁰ Yat adəmlər baylıqliring bilən özini tolduridu, Japalıq əjirliringning mewisi yaqa yurtluqning öyigə ötüp ketidu;

¹¹ Əjilingdə nalə-pəryad kətürginingdə, Əzayi-bədining yəm boləqanda,

¹² Xu qaoqda sən: — «Ah, nəsihətlərdin nemanqə nəprətləngəndimən!

Kənglümdə tənbihləрни nemanqə kəmsitkəndimən!

¹³ Nemixka ustazlirimning səzini an-glimioqandimən?

■ 5:3 Pənd. 2:16; 6:24 □ 5:5 «gər» — ibraniy tilida «xeol», yəni «təhtisara» deyilidu, u ölüklərninğ rohliri kıyamət künini kütidioqan yər. ■ 5:5 Pənd. 7:27 ■ 5:9 Pənd. 6:34,35

Manga tərbiyə bərgənlərgə kulak salmioqandimən?

¹⁴ jəmiyəttimu, jamaət aldidimu hərhil nomusқа қалоқандək boldum!» — dəp қəlisən.□

¹⁵ Өzüңning кəлқикиңdiki suni iқkin, Өz bulikiңdin eқiwatқan sudin һuzurlan.□

¹⁶ Bulakliring uroқup һər yərgə tarkilip kətsə bolamdu?

Eriқliringdiki sular koқilarda eқip yürsə bolamdu?

¹⁷ Bular sangila has bolsun,

Yat kixilərgə təgmisun!□

¹⁸ Bulikiң bəht-bərikətlik boləy!

Yaxliқinda aloқan hotunung bilən һuzurlan.□

¹⁹ U qixi keyiktək qirayliқ! Jərəndək sөyümlük!

Uning baқridin һəmixə қанаəttə boləysən,

□ **5:14 «hərhil nomusқа қалоқандək boldum!»** — yaki «pütünləy zawallıққа qüxkəndəkmən!». □ **5:15 «Өzüңning кəлқикиңdiki su..., өз bulikiңdin eқiwatқan sudin һuzurlan»** — xübhısizki, özining ayalining muһəbbitini kərsitidu. □ **5:17 «Bulakliring uroқup һər yərgə tarkilip kətsə bolamdu? ... Bular sangila has bolsun, yat kixilərgə təgmisun!»** — 16-17-ayətlər xübhısizki, kəqmə mənidə. Bizningqə kəqmə mənisi: «Ixki muһəbbətliringni yat ayaloқa bərmə, pəқət өз jorangəjila beoқixla; bolmisa intayin nomus ix bolidu, rəstə-koқilarda rəswa bolisən» degəndək bolsa kerək. Bəzi alimlar muxu ayəttiki «sular» balilarni kərsitidu, dəp қарap, mundak tərjimə қilidu: — «Bulakliring uroқup һər yərgə tarkilip kətsun, erikliringdiki sular koқilarda eқip yürsun (demək, «pərzəntliring uroқuоan bulaklardək һər yərgə tarkalsun!»); pəқətlə sangila has bolsun, yat ayaldin boləqan bolmisun!». □ **5:18 «Bulikiң bəht-bərikətlik boləy!»** — «bulikiң» muxu ayəttə «öz ayaling»ni kərsitidu. Ayətning ikkinqi қismini kərüңg.

Uning kaynak muhəbbitidin daim huxallıqqa patkaysən. □

²⁰ I oqlum, nemixka yat ayaloqa xəyda bolisən? Nemixka yat hotunning koynioqa özüngni atisən?

²¹ Qünki insanning həmmə kiloanliri Pərwərdigarning көz aldida axkaridur, U uning həmmə mangojan yollirini tarazioqa selip turidu. ■

²² Yaman adəmning өз көbihliliri өзini tuzakka qüxüridu, U өз gunahi bilən sirtmakka elinidu.

²³ U yolyoruktin məhrum boləanliqidin jenidin ayrilidu, Qekidin axқан һamakətliki түpəylidin yoldin ezip ketidu.

6

Yəna birnəqqə nəsihət

¹ I oqlum, əgər dostungoqa borun boləan bolsang,

Yat kixining көrzini tələxkə қол berixip wədə bərgən bolsang, □

² Əgər өз sөzüngdin ilinoan bolsang,

Өz wədəng bilən baqlinip қalsang,

³ U yekiningning қolioqa qüxkənliling üqün,

Amal қilip өзүngni uningdin қutқuz —

□ **5:19** «**Uning baqridin...**» — ibraniy tilida «Uning əmqəkliridin...». ■ **5:21** 2Tar. 16:9; Ayup 31:4; 34:21; Pənd. 15:3; Yər. 16:17; 32:19 □ **6:1** «**borun**» — kepil boləan kixi.

Dərhal yekiningning yenioğa berip, özüngni kəmtər tutup *xu ixtin* haliy kilişini ətünüp sora.

⁴ Jərən xikarqining qolidin kutuluxka tirixkandək,

Qux owqining qolidin qikixka tirixkandək,

Qutulmioquqə uhlap yatma,

Həтта ügdəp arammu alma.■

Qümülə

⁶ I ħurun, qəmülining yenioğa berip *uningdin өгən*,

Uning tirikqilik yollirioğa qarap dana bol.

⁷ Ularning baxliqi, əməldari, ħökümdari yoq bolsimu,

⁸ Lekin ular yazda yilning ehtiyaji üqün ax topliwalidu,

Ĥosul pəslidə ozuq təyyarliwalidu.

⁹ I ħurun, qağanoqiğə uhlap yatisən?

Qağan ornungdin turisən?■

¹⁰ Sən: — Birdəm kəz yumuwalay, birdəm uhliwalay,

Birdəm kolumni koxturup yetiwalay, — dəysən.

¹¹ Lekin uhlap yatqanda, miskinlik qarəqidək kelip seni basidu,

Yoksulluk huddi korallik bulangqidək ħujumoğa ətidu.

¹² Ərziməs, pəyli buzuk adəm ħəmmila yərdə yaloğan eytip, pəslükni səzləydu.□

■ **6:4** Zəb. 132:4-5; Pənd. 20:13 ■ **6:9** Pənd. 13:4; 20:4; 24:33,34 □ **6:12** «**Ərziməs**» — ibraniy tilida «Belialning oqli» deyilidu. «Belial»ning mənisi «ərziməs» degənlik bolup, bəkim İblisni kərsitidu.

13 U көз kisip,
Putliri bilən ixarə kılıp,
Barmaklıri bilən көrsitidu;
14 Kөnglidə aldamqilikla yatidu,
U daim rəzillikning koyida bolidu,
Hөmmila yərdə jedəl-majira teriydu.
15 Xunga uningqa bekitilgən bala-қaza uni
tuyuqsız basidu,
U birakla dawalıoqsız yanjilidu.

16 Pərwərdigar nəprətlinidiоan altə nərsə bar,
Bərһəк, yəttə nərsə Uningqa yirginqliktur.

17 Ular bolsa,
Təkəbburluk bilən қaraydiоan көz,
Yaloqan sөzləydiоan til,
Bigunahlarning қenini tөküzidiоan қol,■

18 Suyikəst oylaydiоan көngül,
Yamanlik қilixқа tez yүgürəydiоan putlar,■

19 Yaloqan sөzləydiоan sahta guwahқи,
Buradər-қerindaxlıri arisioqa bəlgünqilik
saloquqi kixidur.

Zinahorluktin özüngni tart

20 I oqlum, atangning əmrigə əməl қil;
Anangning көrsətmisidin қikma.■

21 Ularning sөzini қəlbिंगgə tengip,
Ularni boynungqa marjandək қilip esiwal.■

22 Yoloqa қikқiningda ular seni yetəkləydi,
Uhliоiningda ular seni saқlaydu,

■ 6:17 Pənd. 30:13   ■ 6:18 Rim. 3:15   ■ 6:20 Pənd. 1:8

■ 6:21 Pənd. 3:3

Uyqudin oyoqanoqiningda ular seni həwərləndüridu. ■

²³ Qünki *Hudaning* pərmani yoruk qiraq,

Uning mukəddəs qanuni nurdur;

Tərbiyəning tənbihliri bolsa həyatlik yolidur. ■

²⁴ Ular seni buzuk hotundin sakliuqı,

Yat hotunning xerin səzlidiridin yirak kılouqidur. ■

²⁵ Uning guzəllikigə kənglüngni baqlimioqin,

Uning kax-kəz oynitixi seni əsirgə almısun.

²⁶ Qünki buzuk ayallar tüpəylidin adəmlər bir parqə nanoqımu zar bolidu,

Yat adəmning *zinahor* ayali bolsa kixining kimmətlik jenini əzigə ow kiliwalidu.

²⁷ Otni koynungoqa salsang,

Əz kiyimingni köydürməmsən?

²⁸ Qooqning üstidə dəssəp mangsang putungni köydürməmsən?

²⁹ Baxkılarning ayali bilən bir orunda yatidioqan kixi xundak bolidu;

Kim uningoa tegip kətsə aqiwitidin kutulalmaydu.

³⁰ Aq qalqanda qorsikini toyouuzux üqün ooqrilik kılqan kixini baxkılar kəmsitməydu;

³¹ Xundak turukluk u tutulup qalsa,

Igisigə yəttini tələxkə toqra kelidu;

U əz əyidiki həmmə nərsisini tapxuridu. ■

³² Həlbuki, baxkılarning hotuni bilən zina kılouqı uningdinmu *bəttər bolup*, tolimu oəplətlıktur;

■ 6:22 Pənd. 3:23,24 ■ 6:23 Zəb. 19:7-9; 119:105 ■ 6:24

Pənd. 2:16; 5:3; 7:5 ■ 6:31 Mis. 22:1, 4

Undağ kiloquqi öz-özini həlak kilidu.

³³ U zəhmət yəydu, xərməndə bolidu,
Uning rəswasi heq əqürülməydu.

³⁴ Qünki künləx oti ərni dərətəzəpkə kəltüridu,
Intikam aloğan künidə u heq rəhim kılmaydu.

³⁵ Tələm puli berəy desəngmu u qobul
kılmaydu,
Hərkanqə sowqa-salam bərsəngmu uni be-
sikturolili bolmaydu.

7

¹ I oqlum, səzlimgə əməl qil,
Tapxuruklirimni yürikingdə sakla.

² Tapxurukliriməyə əməl kılsang, yaxnaysən;
Təlimlirimni kəz qariqukungni asriqandək
asra.■

³ Ularni barmakliringəyə tengip koy,
Kəlb tahtangəyə yeziwal.■

⁴ Danalıqni, sən hədə-singlim, degin,
Pəm-parasətəni «tuqkinim» dəp qakir.

⁵ Xundaq kılsang, ular seni yat hotundin yi-
raklaxturidu,
Aozidin silik səz qikidiqan yoqun ayaldin neri
kilidu.■

Buzuk hotun

⁶ *Bir ketim* öyning derizə kəznəkliridin
taxkiriqə qarinqinimda,

⁷ Birnəqqə yax, sadde yigitlərni kərdüm,

■ 7:2 Law. 18:5; Pənd. 4:4 ■ 7:3 Qan. 6:8; 11:18 ■ 7:5 Pənd.
5:3

Ularning iqidin bir əkilsizni kərüp qaldim,
 8 U koqa boylap buzuk *hotun turuxluq* dokmuxtın
 ətüp,

Andin uning öyi tərəpkə qarap mangdi.

9 Kəqkurun qarangoşu qüxkəndə,
 Zulmət keqə, ay qarangoşusida *ixiki aldidin ətti*.

10 Mana, öydin bir hotun qikip uni kütüwaldi;
 Kiyimi pahixə ayallarningkidək bolup,
 Niyiti hiylə-mikir idi.

11 Aqzi bixəm-hayasiz, nahayıti jahil bir hotun,
 U öyidə turmaydu,■

12 Birdə məhəllidə, birdə məydanlarda,
 U koqilardiki hər dokmuxta paylap yüridu.

13 Həliki yax yigitni tartip, uni sөyüp,
 Nomussizlarqə uningə: —

14 «Öyümdə «inaklik qurbanliki» gəxi bar,
 Mən bugün Hudaşə qəsəm kıləan qurbanliki
 kildim,□

15 Xunga mən sizni qakiroşili qiktim,
 Didaringizə təlpünüp izdidim.
 Əmdi sizni tepiwaldim!

16 Karwitimə Misirning kəxtilik, yolluk libas
 yapkuqlirini yaptim.

■ 7:11 Pənd. 9:13 □ 7:14 «inaklik qurbanliki» — Musa pəyoşəmbərgə tapxuruloşan muşəddəs qanun bekitkən bir hil qurbanlik, uning əhmiyiti; (1) Huda bilən boləan inaklikqə erixix üqün; (2) Hudaşə aləhidə rəhmət eytix üqün; (3) Hudaşə dua bilən kıləan qəsimini ipədiləx üqün. Qurbanlikqə kala, qoy yaki əqkimu bolidu. Bu hil qurbanlikning aləhidiliki, qurbanlik sunoşuqi kixi uni qurbanlik kıləandin keyin, gəxidən elip yeyələydu. Muxu yərdə bu ayal: «Mən Huda aldida pak» deməşqi bolidu. Bu pütünləy sahtipəzlik, əlwəttə.

17 Orun-kərpilirimgə hux puraq murməkki,
muəttər wə kowzak darqinlarni qaqtim.■

18 Keling, tang atquqə muhəbbətlixəyli, oynap
huzurlinayli,

Kənglimiz kanoquqə əzara əyx-ixrət qilayli,

19 Erim əydə yoq, yirak səpərgə qikip kətti.

20 U bir həmyan pul elip kətti,

Ay toluquqə u əygə kəlməydu» — dedi.

21 Ayal kəp xerin səzliri bilən rasa kizikturdi,

Qirayliq gəpliri bilən uni əsir qiliwalidi.■

22-23 Soyuxka elip mangoqan öküzdek,

Hamaqət kixi kixən bilən jazaqa mangoqandək,

Kiltakka qüxkən kuxtək,

Yigit uning kəynidin mangdi.

Jigirini ok texip ətmiguqə,

U bu ixning hayatioqa zamin bolidioqanlikini heq
bilməydu.

24 I oqullirim, səzlimni kəngül qoyup
anglanglar,

Degənlirimgə kulak selinglar,

25 Kəlbintlarni bundak hotunning yolioqa
kətküzmənglar,

Uning aldam haltisioqa qüxüp kətmənglar.

26 Bundak ayal nuroqun kixiləni yikitiq yarilan-
duroqan,

Uning boquzlioqan adəmliri tolimu kəptur,

27 Uning əyi bolsa təhtisaraning kirix eqizidur,

Adəmnı «həlakət mehmanhanisi»qa qüxürüx
yolidur.□ ■

■ 7:17 Küy. 4:14.

■ 7:21 Pənd. 1:17

□ 7:27 «təhtisara»

— ibraniy tilida «xeol», əlüklərnıng rohliri kıyamət künini
kütidioqan yər. ■ 7:27 Pənd. 2:18; 5:5

8

«Danalığ» hitab kılıdu

¹ *Kulak sal*, danalığ qakiriwatmamdu?

Yorukluk sada qakiriwatmamdu?■

² Yollarning egiz jayliridin,

Dokmuxlardin u orun alidu,

³ Xəhərgə kiridioqan qowuklarning yenida,

Hərkində dərwaza eozlirida u murajət
kilmakta: —

⁴ «I mətiwərlər, silərgə murajət kilmən,

Həy, adəm baliliri, sadani silər üçün kilmən,

⁵ Gədək boləqanlar, zərəklikni əginiwelinglar,

Əhmək boləqanlar, yoruklukqa erixinglar!□

⁶ Manga kulak selinglar,

Qünki güzəl nərsilərnı dəp berimən,

Aoqzimni eqip, durus ixlarnı *silərgə* yətküzimən.

⁷ Eytkanlirim həkikəttur,

Aoqzim rəzilliktin nəprətlinidu; □

⁸ Səzlimning həmmisi hək,

Ularda həqkində hiyligərlik yaki əgitmilik
yoqdur.

⁹ Ularning həmmisi qüxəngənlər üçün enik,

Bilim aləqanlar üçün durus-tooqidur.

■ **8:1** Pənd. 1:20,21 □ **8:5** «Gədək boləqanlar, ... əhmək boləqanlar, yoruklukqa erixinglar!» — oqurmənlər xuningə qə dikkət kiləqan boluxı mumkin, «danalığ» «nadanlar» qə (yaki «gədəklər» yanki «saddilar» qə) biwasitə səz kılıdu, pəkət **bəzidə** «əhməklər» gə biwasitə səz kılıdu, ləkin «məshirə kiləuqılar» qə hərgiz biwasitə səzliməydu. Qünki «məshirə kiləuqılar» rəzil yollarnı tutqını üçün ularə qə həqkində nəsihət təsir kilməydu (1:22, 9:4, 7-8nimu kəring). □ **8:7** «Eytkanlirim həkikəttur» — ibraniy tilida «Tanglayim həkikətini seqinip səzləydu».

10 Kümüxkə erixkəndin kərə, nəsihətlirimni
qəbul qilinglar,

Sap altunni elixtin kərə bilimni elinglar.

11 Qünki danalığ ləəl-yaqutlardin əwzəl,
Hərəkəndə ətiwarlıq nərsəngmu uningə təng
kəlməstur.■

12 Mən bolsam danalıqmən,
Zerəklik bilən billə turimən,
İstikaməttin kəlip qıqқан bilimni ayan qilimən.□

13 Pərwərdigərdin əyminix — Yamanlıqқа
nəprətlinix deməktur;
Təkəbburluk, məəqrurluk, yaman yol həm xum
eəizni eə kərimən.

14 Məndə obdan məslihetlər, pixқан həkmət bar;
Mən degən yorukluk, kudrət məndidur.

15 Padixahlar mən arkilik həküm süridu,
Mənsiz həkimlar adil həküm qıqarmas.

16 Mən arkiliklə əmirilər idarə qilidu,
Aliyjanablar, yər yüzidiki barlıq soraqqilar
toqra həküm qilidu.

17 Kimki meni səysə, mənmu uni səyimən,
Meni təlmürüp izdigənlər meni tapalaydu;

18 Məndə baylıq, xəhrət,
Hətta konirimas, kəqməs dələt wə
həqkanıyətmu bar.■

19 Məndin qıqқан mewə altundin,
Hətta sap altundin qimmətliktur,
Məndin alidiəan daramət sap kümüxtinmu
üstündur.■

20 Mən həqkanıyət yolioğa mangimən;

■ 8:11 Ayup 28:15; Zəb. 19:10; Pənd. 3:14,15; 16:16 □ 8:12
«...bilimni ayan qilimən» — yaki «...bilimni tepip berimən».

■ 8:18 Pənd. 3:16 ■ 8:19 Pənd. 3:14

Adalət yolining otturisida yürimənki,

²¹ Meni səyğənləрни əməliy nərsilərgə miras kildurimən;

Ularning həzinilirini toldurimən.

²²⁻²³ Pərwərdigar ixlirini baxlixidila,

Qədimdə yasioqanliridin burunla,

Mən uningə təwədurmən. Əzəldin tartipla — mukəddəmdə,

Yər-zemin yaritilmastila,

Mən tikləngənmən. □ ■

²⁴ Qongkur hanglar, dengiz-okyanlar apiridə boluxtin awwal,

Mən məydanə qikiriloqanmən;

Mol su urəp turidoqan bulaklar bolmastinla,

²⁵⁻²⁶ Egiz taqlar əz orunlirioqə koyulmastinla, təpiliklər xəkillənməstinla,

Pərwərdigar bipayan zemin, kəng dalalarni,

Aləmning əsliydeki topa-qanglirininu tehi yaratmastinla,

Mən məydanə qikiriloqanmən.

²⁷⁻²⁹ U asmanlarni bina kiliwatkinida,

Dengiz yüzigə upuk sizikini siziwatkinida,

Əxtə bulutlarni orunlaxturup,

Qongkur dengizdeki bulak-mənbələri mustəhkəmləwatkinida,

Dengiz sulirini bekitkən dairidin exip kətmisun dəp pərman qüxüriwatkinida,

Bipayan zeminning ullirini quruwatkinida,

□ **8:22-23** «*Pərwərdigar ixlirini baxlixidila...*» — ibraniy tilida «*Pərwərdigar yolini baxlixidila...*». «**...Mən tikləngənmən**» — baxqə birhil tərijimisi «*...Mən məsih kəlimdim*». ■ **8:22-23** Yh, 1:1

Mən u yərdə idim;■

³⁰ Xu qaoqda goya usta bir hünərwəndək Uning yenida turoqanidim,

Mən hərdaim Uning aldida xadlinattim, mən Uning kündilik dil'arami idim; ■

³¹ Mən Uning alimidin, yər-zeminidin xadlinip, Dunyadiki insanalardın hursənlik tepip yürəttim,

³² Xunga i balilar, əmdi manganə qulak selinglar; Qünki yollirimni qing tutkanlar nəkədər bəht tapar!■

³³ Aloqan nəsihətkə əməl kilip, Dana boləyin, uni rət kilma.

³⁴ Səzümgə qulak selip,

Hərküni dərwazilirim aldidin kətməy,

Ixikirim aldida meni kütidoqan kixi nəkədər bəhtliktur!

³⁵ Kimki meni tapsa həyatni tapidu,

Pərwərdigarning xəpkitigə nesip bolidu.■

³⁶ Lekin manganə gunah kiləqan hərkim öz jenioqə ziyan kəltüridu,

Meni yaman kərgənlər ölümni dost tutkan bolidu».□

■ **8:27-29** Ayup 26:10; Yar. 7:11; Yar. 1:9, 10; Ayup 38:10, 11; Zəb. 104:6-9. ■ **8:30** Yh. 5:17 ■ **8:32** Zəb. 119:1, 2; 128:1;

Luka 11:28 ■ **8:35** Pənd. 12:2 □ **8:36** «**Kimki meni tapsa həyatni tapidu, Pərwərdigarning xəpkitigə nesip bolidu....**

Meni yaman kərgənlər ölümni dost tutkan bolidu» — bu 8-bab həmdə 9:1-12tiki qong tema «Danalığ»tur. Bu bablardiki həwərdin qarışqanda, əməliyəttə «Danalığ» bir xəhstur. Injilda bu Xəhsning Huda bilən billə mənnggülük turoquqi Məsih ikənliki ayan kilinidu (məsilən «Yuh.» 1:1-4, 18, «1Cor.» 1:24, 30, «Fil.»

2:5-11, «Kol.» 1:15-18, «Ibr.» 1:1-12, «1Yuh.» 1:1-2, «Wəh.»

22:12-13 qatarlıqlarni kəring).

9

Danalıqning sөzining dawami, buzuk hotuning sөzliri

¹ Danalıq özigə bir öy selip,
Uning yəttə tüwrükini ornatti.

² U mallirini soyup,
Esil xarablrini arilaxturup təyyarlap,
Ziyapət dastihinini yaydi;

³ Dedəklirini *mehman qaqirixka* əwətti,
Əzi xəhərning əng egiz jaylirida turup:■

⁴ «I saddilar, bu yərgə kelinglar, — dəp
qakiriwatidu;
Nadanlaroqa:

⁵ Kəni, nanlirimdin eoziz tegip,
Mən arilaxturup təyyarlioqan xarablardin
iqinglar;

⁶ Nadanlar qataridin qikip, həyatka erixinglar,
Yorukluk yolida menginglar», — dəwatidu.

⁷ Həkawurlarqa tənbiḥ bərgüqi aḥanətkə
uqraydu,
Kəbiḥlərni əyibligüqi özigə daoḥ kəltüridu.

⁸ Həkawurlarni əyiblimə, qünki u sanga əq
bolup qalidu;

Həlbuki, dana kixini əyiblisəng, u seni sөyidu.■

⁹ Dana adəmgə dəwət kilsang, əkli tehimu toluk
bolidu;

Həkkəniy adəmgə durus yol kərsətsəng,
Bilimi tehimu axidu.

10 Pərwərdigardin əyminix danalığning baxlin-ixidur,

Muqəddəs boluquqini tonux yorukluktu.■

11 Mən *danalığ* səndə bolsam, künliringni uzartimən,

Ömrüngning yilliri köpiyə.■

12 Səndə danalığ bolsa, paydini kəridioqan əzüngsən,

Danalıqni mazaq qılsang ziyan tartidioqanmu əzüngsən.

13 Nadan hotun aqzi bisərəmjan, əkilsizdur,

Həqnemə bilməstur.■

14 U ixik aldida olturup,

Xəhərning əng egiz jaylirida orun elip,

15 Udul ətüp ketiwatqanlarqə:

16 «Kimki sadda bolsa, bu yərgə kəlsun!» — dəwatidu,

Wə əkilsizləрни:

17 «Oqrilıqə iqqən su tatlıq bolidu,

Oqrilap yegən nan təmlıq bolidu!» — dəp qarqiwatidu.■

18 Lekin qaqiriləquqi əlükləning uning əyidə yatqanlıqıdin bihəwərdur,

Uning *burunqı* mehmanlırining allıqəqan təhtisaraning təglirigə qüxüp kətkənlikini u səzməs.□ ■

■ 9:10 Ayup 28:28; Zəb. 111:10; Pənd. 1:7 ■ 9:11 Pənd. 10:27 ■ 9:13 Pənd. 7:11 ■ 9:17 Pənd. 20:17 □ 9:18 «**təhtisaraning təgliri**» — «təhtisara» (İbraniy tilida «xeol») əlükləning roqliri qiyamət künini kütidioqan yər. ■ 9:18 Pənd. 2:18

10

Padixah Sulaymanning həkmətlik sözliri

¹ Padixah Sulaymanning pənd-nəsihətliri: —

Dana oşul atisini xad kılar;

Əkilsiz oşul anisini kayoqu-həsərətke salar.■

² Həram baylıqlarning heq paydisi bolmas;

Həkkaniyət insanni ölümdin kutuldurar.■

³ Pərwərdigar həkkaniy adəmning jenini aq koymas;

Lekin u kəbihlərning nəpsini boşup koyar.

⁴ Hırunluk kixini gaday kılar;

Ixqanlik bolsa bayaxat kılar.□ ■

⁵ Yazda həsulni yığıwalıquqi — dana oşuldur;

Lekin orma waktida uhlap yatquqi — hijalətkə qalduridoğan oşuldur.

⁶ Bərikət həkkaniy adəmning bexioğa qüxər;

Əmma zorawanlik yamanlarning aozioğa urar.□

⁷ Həkkaniy adəmning yadikari mubarəktur;

Yamanlarning nami bolsa, sesik qalar.

⁸ Dana adəm yolyoruk-nəsihətlərnı kobul kılar;

Kot-kot, nadan kixi öz ayioqi bilən putlixar.■

⁹ Ojubarsiz yürgən kixining yürux-turuxi turaklıktur;

Yollirini əgri kıloğaning kiri ahiri axkarilinidu.

¹⁰ Kəz ixaritini kılip yürıdidoğanlar adəmni daşda qaldurar;

■ **10:1** Pənd. 15:20 ■ **10:2** Pənd. 11:4 □ **10:4 «Hırunluk»** — ibraniy tilida: «köl boxlukı». **«Ixqanlik»** — ibraniy tilida: «əstayidillikning kılı». ■ **10:4** Pənd. 12:24 □ **10:6 «Əmma zorawanlik yamanlarning aozioğa urar»** — baxqa birhil təjmisı: «Əmma yamanlarning aozı zorawanlikni yoxurar». ■ **10:8** Pənd. 10:10

Kot-kot, nadan kixi öz ayiofi bilən putlixar.

¹¹ Həkkəniy adəmning aqzi həyatlik bulikidur, Əmma zorawanlik yamanning aqziofa urar. □ ■

¹² Əqmənlik jedəl kəzəqar;

Mehir-muhəbbət həmmə gunahları yapar. ■

¹³ Əkil-idraklik adəmning aqzidin danalik tepilar;

Əkilsizning dümbisigə palak tegər. ■

¹⁴ Dana adəmlər bilimləni ziyadə toplar;

Lekin əhməkning aqzi uni həlakətə yəkinlaxturar.

¹⁵ Mal-dunyaliri goya məzmut xəhərdək bayning kapalitidur;

Miskinni həlak kilidiofan ix dəl uning namratlikidur.

¹⁶ Həkkəniylarning əjirliri janofa jan kəxar,

Kəbihləarning həsuli gunahnila kəpəytxtur. □

¹⁷ Nəsihətni anglap uni sakliofuqi həyatlik yoliofa mangar;

Tənbihləni rət kilofan kixi yoldin azofanlardur.

¹⁸ Adawət sakliofan kixi yalofan səzliməy qalmas;

Təhmət qarliofanlar əhməktur. □

¹⁹ Gəp kəp bolup kətsə, gunahın haliy bolmas,

Lekin aqziofa igə bolofan əkilliktur.

□ **10:11 «həyatlik buliki»** — bəlkim «Erən baqçisi»diki «həyatlik beridiofan dərəh»kə ohxitilofandur. **«Əmma zorawanlik yamanning aqziofa urar»** — yaki «Əmma yamanning aqzi zorawanlikni yoxurar». ■ **10:11** Pənd. 10:6; 13:14 ■ **10:12** 1Kor. 13:7; 1Pet. 4:8 ■ **10:13** Pənd. 20:30 □ **10:16 «...gunahnila kəpəytxtur»** — yaki «...gunahını bekitər». □ **10:18 «Adawət sakliofan kixi yalofan səzliməy qalmas»** — ibraniy tilida: «Adawət sakliofuqining ləwliri yalofan bolidu».

20 Həkkaniy adəmning səzi huddi sap kümüx;
Yamanning oyliri tolimu ərziməstur.□

21 Həkkaniy adəmning səzliri nuroqun kixini
qıwwətlər;

Əhməklər əkli kəmlikidin ələr.

22 Pərwərdigarning ata qıloqan bərikiti adəmni
dələtmən qılar;

U bərikitigə heqbir japa-muxəkkət qoxmas.

23 Əhmək kəbihlikni tamaxa dəp bilər;

Əmma danalığ yorutulqan kixining
hursənlikidir.□ ■

24 Yaman kixi nemidin qorqsa xuningoqa uqrar;

Həkkaniy adəmning arzusi əməlgə axurular.

25 Yaman adəm kuyundək ətöp yoqar;

Lekin həkkaniy adəm mənngülük uldəktur.

26 Adəm aqqıq su yutuwaloqandək,

Kəzigə is-tütək kirip kətkəndək,

Hurun adəmni ixka əwətkənmu xundək bolar.□

27 Pərwərdigardin əyminix əmürni uzun qılar,

Yamanning əmri qışkartılar.■

28 Həkkaniy adəmning ümidi hursənlik elip
kelər;

Lekin rəzilning kütkini yoqqa qıkar.■

29 Pərwərdigarning yoli durus yax-
awatqanlaroqa baxpanahdur;

Qəbihlik qıloquqilaroqa bolsa həlakəttur.■

□ **10:20** «**Həkkaniy adəmning səzi**» — ibraniy tilida: «Həkkaniy adəmning tili». «**Yamanning oyliri**» — ibraniy tilida: «yamanning kengli». □ **10:23** «**yorutulqan**» — ibraniy tilida «ixni, baxka adəmni obdan qüxinidioqan» degən mənida. ■ **10:23** Pənd. 14:9 □ **10:26** «**Adəm aqqıq su yutuwaloqandək...**» — ibraniy tilida: «Aqqıq su qıxlaroqa təgkəndək...». ■ **10:27** Pənd. 9:11 ■ **10:28** Ayup 8:13,14; 11:20; Zəb. 112:10 ■ **10:29** Pənd. 13:6

³⁰ Həkkaniylarning orni mustəhkəmdur;

Yamanlar zeminda uzun turmas.

³¹ Həkkaniy adəmnin aozidini danalığ qıkar;

Lekin xumluk til kesip taxlinar.

³² Həkkaniy adəmnin sözi kixigə mok huxyakar;

Yaman adəmnin aozidini xumluk qıkar.

11

¹ Yaloqan taraza Pərwərdigarəya yirginqliktur;

Adil jing texi Uni hursən kılar.■

² Təkəbburluk bilən birgə xərməndiqilik əgixip kelər;

Lekin danalığ kiçik peillarəya həmrah bolar.■

³ Toqrılarning səmimiyligi özini yetəklər;

Lekin kazzaplarning əgriligi özini wəyran kılar.■

⁴ Hudaning oqəzəp künidə mal-dunyaning paydisi bolmas;

Lekin həkkaniyət adəmnin ölümündin kütquzar.■

⁵ Kamil adəmnin həkkaniyliyi özini tüz yoloqa baxlar;

Yaman adəm öz yamanlıqından yikilar.

⁶ Durus adəmlərinin həkkaniyliyi əzlrini kütquzar;

Lekin kazzaplar öz hiylə-nəyringidini tutular.

⁷ Rəzil adəm əlsə, uning ümidi yokqa qıkar;

■ 11:1 Law. 19:36; Kan. 25:13; Pənd. 16:11; 20:10,23 ■ 11:2

Pənd. 15:33; 16:18; 18:12 ■ 11:3 Pənd. 13:6 ■ 11:4 Pənd.

10:2; Əz. 7:19; Zəf. 1:18

Gunahkarning ümidi ahiri quruq qalar.□

8 Həkkaniy adəm kıyinqılıqtin haliy kılinar;
Rəzil adəm uning orniqa tutular.■

9 Munapiklar öz aqzi bilən yekini buzar;
Lekin həkkaniylar bilimi bilən kütquzular.

10 Həkkaniy adəm ronak tapsa, xəhər hux bolar;
Rəzil adəm həlak bolsa, həlk təntənə kılar.

11 Toqrilarning bərikət tiləxliri bilən xəhər
güllinər;

Lekin rəzillərnin tili bilən wəyran bolar.

12 Öz yekini səkidioğan kixi — əkilsizdur;
Əmma yorutuloğan adəm aqzini yioqar.

13 Gəp toxuquqi məhpiyətlərnə axkarilar;
Sadıq adəm amanətkə hiyanət kılmas.

14 Yolyoruk kəm bolsa, əl-yurt yikilar;
Uluq bir məslihətqi bolsa, əl nijat tapar.□ ■

15 Yatqa borun boluğan kixi ziyan tartmay
qalmas;

Qol berixip kepil boluxni yaman kərgən kixining
quliki tiq bolar.□

16 Xapaətlik ayal izzət-hərmətne qoldin bərməs;
Zorawanlar baylikni qoldin bərməs.

17 Rəhimdil öz-əzigə bəht yaritar;

Rəhimsiz öz tenini aqritar.

18 Yaman adəmlərnin aloğan ix həkkə ularni
aldar, bərikətsiz bolar;

□ **11:7 «Gunahkarning ümidi...»** — baxka birhil tərjimisi, «Küqlüklərnin ümidi...». ■ **11:8** Zəb. 34:19; Pənd. 21:18

□ **11:14 «Yolyoruk kəm bolsa...»** — baxka birhil tərjimisi, «Kəp məslihətqilər bolsa,...». «**...nijat tapar**» — yaki «...bihəter turar». ■ **11:14** 1Pad. 12:1-20 □ **11:15 «Yatqa borun boluğan kixi ziyan tartmay qalmas»** — 6:1 wə izahatni kəring.

Əmma həkkaniyət terioquqi adəm əməliy in'am alar.□

¹⁹ Həkkaniyət adəmgə həyatlik tapquzar; Yamanlikni közləp yüridioqan kixi ölümgə yüz tutar.

²⁰ Niyiti buzuk kixi Pərwərdigarəqa yirginqliktur;

Əmma yoli diyanətlik kixilər uning hursənlikidur.

²¹ Kəl tutuxup birləxsimu, yamanlar jazaqa tartılmay qalması;

Lekin həkkaniylarning nəsli nijat tapar.□ ■

²² Qiraylik əmma tetiksiz hotun, Qoxkining tumxukioqa altun halka saloqandəktur.

²³ Həkkaniylarning arzusi pəkət yahxi mewa elip kelər;

Yamanlarning kütkini oqəzəp-nəprəttur.

²⁴ Biraw mərdlərqə tarkətsimu, güllinər;

Yənə biraw berixkə tegixlikini ayisimu, pəkət namratlixar.

²⁵ Mərd adəm ətlinər;

Baxkılarni suqarəquqi əzimu suqirilar.■

²⁶ Axlikni satmay besiwaloqan kixi əlning lənitigə uqraydu;

Lekin axlikni setip bərgüqigə bərikət tilinər.

²⁷ Yahxilikni izdəp intilgən adəm xapaət tapar;

Yamanlikni izdigən adəm əzi yamanlik kərər.■

□ **11:18 «Yaman adəmlərnin aloqan ix həkki ularni aldar, bərikətsiz bolar»** — ibraniy tilida «yaman adəmning ix həkki yaloqan bolar». □ **11:21 «Kəl tutuxup birləxsimu,...»** — baxka birhil təjimi: — «xübhisizki,...». ■ **11:21** Pənd. 16:5 ■ **11:25** Zəb. 112:9; 2Kor. 9:9 ■ **11:27** Zəb. 7:16; 9:15,16; 10:2; 57:6

28 Öz mal-duniyası oja tayan ojuqi yikilar;

Həkkaniy kixi yopurmaktək kəkirər.■

29 Öz öyigə azarqilik saloan kixi xamaloja miras bolar;

Əkilsiz adəm aqılanining quli bolup qalar.

30 Həkkaniyning beridioan mewisi «hayatlik dərishi»dur;

Dana kixi kəngülləni *hayatlikka* mayil kilar.□

31 Karanglar, həkkaniy adəm bu dunyada *səwənliki üçün* bədəl təligən yərdə, Rəzillər bilən gunahkarlarning aqiwiti qandak bolar?□ ■

12

1 Kimki tərbiyini kədirlisə, bilimnimu səyğüqidur;

Lekin tənbihkə nəprətləngən nadan-
hamakəttur.

■ **11:28** Zəb. 1:3, 4; 92:12-14 □ **11:30** «**hayatlik dərishi**» — muxu yərdə «hayatlik dərishi» degənlik, «Erən baqçisi»diki Adəm'atimiz wə Həwa'animizning bəhrimən boluxioja təyyarlanoan dərəhni kərsitidu (3:18-ayətəni kərüng). «... **hayatlikka mayil kilar**» — əyni tekistə «hayatlik» degən söz yok. Lekin həkkaniylik yolida Hudaning məmin bəndiliri adəmlərnin kənglini əzi üçün almaydu, bəlki ularni Hudaning yolioja jəlp kildu; xunga toluq mənisi: «Kim dana bolsa kixilərnin kənglini nijat yolioja baxlaydu» dəp qaraymiz. Muxu ayətəni «Luqa» 5:10 bilən selixturoqili bolidu. □ **11:31** «**Karanglar, həkkaniy adəm ...bədəl təligən yərdə, rəzillər bilən gunahkarlarning aqiwiti qandak bolar?**» — bu ayət Injil, «1Pet.» 4:18də nəkil kəltürüldü. ■ **11:31** 1Pet. 4:17,18

2 Yahxi niyətlilik adəm Pərwərdigarning iltipatioğa erixər;

Əmma Pərwərdigar hiylə-mikirlik adəmning günahını bekitər.

3 Adəmlər yamanlıq kılıp amanlıq tapalmas;
Lekin həkqaniylarning yiltizi təwrənməs.■

4 Pəzilətlilik ayal erining tajidur;
Əmma uni uyatqə saloquqi hotun uning ustihinini qiritər.■

5 Həkqaniy adəmning oy-pikri durus həküm qikirar;

Yamanlarning nəsihətliri məkkarlıktur.□

6 Yamanlarning sözliri qan təkidiqan kiltaktur;
Lekin durusning sözi adəmni kiltaktin kutuldurar.■

7 Yamanlar aqdurulup, yokılar;

Lekin həkqaniylarning öyi məzmut turar.□ ■

8 Adəm öz zeriklik bilən mahtaxqə sazawər bolar;

Əgri niyətlilik kixi kəzgə ilinmas.

9 Pekir turup hizmətkari bar kixi,
Özini qong tutup aq yürgən kixidin yaxxidur.■

10 Həkqaniy adəm öz ulioqinimu asrar;
Əmma rəzil adəmning bolsa hətta rəhimdillikimu zalimlıktur.■

11 Tirixip terikqilik kılqan dehqanning qorsiqi tok bolar;

■ 12:3 Pənd. 10:25 ■ 12:4 1Kor. 11:7 □ 12:5 «... oy-pikri durus həküm qikirar» — yaki: «...oy-pikri durustur». ■ 12:6

Pənd. 1:11,18; 11:9 □ 12:7 «Yamanlar aqdurulup, yokılar» — baxqə birhil təjimi: «Yamanlar aqduruloqanda, yokılar».

■ 12:7 Zəb. 37:36-40; Pənd. 11:21 ■ 12:9 Pənd. 13:7 ■ 12:10 Qan. 25:4

Əmma ham hiyallaroğa berilgən kixining əkli yoxtur.■

12 Yaman adəm yamanlik kiltikini közləp olturar; Əmma həkkanıy adəmning yiltizi mewə berip turar.

13 Yaman adəm öz aozining gunahidin tutular; Həkkanıy adəm muxəkqət-kiyinqiliktin kütular.□ ■

14 Adəm öz aozining mewisidin kanaət tapar; Öz kəli bilən kıləanliridin uningə yandurlar.■

15 Əhmək öz yolini toqra dəp bilər; Əmma dəwətkə kulaq saləan kixi aqılanidur.■

16 Əhməkning aqqıki kəlsə, tezla bilinər; Zerək kixi həkarətkə səwr kılar, sətqilikni axkarilimas.□

17 Həkikətne eytkən kixidin adalət bilinər; Yaləan guwahlik kıləuqidin aldəmçilik bilinər.■

18 Bəzliləarning yeniklik bilən eytkən gepi adəmgə sanjiləan kiliqka ohxar; Biraq aqılanining tili dərəkə dərmandur.■

19 Rastqil mənggü turəuzulidu; Ləwzi yaləan bolsa birdəmliktur.□

■ 12:11 Pənd. 28:19 □ 12:13 «**Yaman adəm öz aozining gunahidin tutular**» — yaki «Eoqizdiki itaətsizliktin rəzil tuzak qıkar». ■ 12:13 Pənd. 10:14; 18:7 ■ 12:14 Pənd. 13:2

■ 12:15 Pənd. 3:7 □ 12:16 «**...həkarətkə səwr kılar, sətqilikni axkarilimas**» — ibraniy tilida bu ikki ibarə «ikki bislik» bir söz bilənla ipadiləngən. ■ 12:17 Pənd. 14:5 ■ 12:18 Zəb. 57:4; 59:7; Pənd. 16:27 □ 12:19 «**rastqil**» — ibraniy tilida «həkikətning lewi». «**ləwzi yaləan bolsa birdəmliktur.**» — ibraniy tilida «yaləanqi til bolsa birdəmliktur».

20 Yamanlikning koyida yürgüqining kenglidə
hiylə saklanoqandur;

Amanlikni dəwət kiləuqular huxallikqa qəmər.

21 Həkkaniy adəmninḡ bexioqa həq külpət
qüxməs;

Kəbihlər bala-kazaqa qəmülər.

22 Yaləjan səzləydiənninḡ ləwliri
Pərwərdigarəqa yirginliktur;

Lekin ləwzidə turəjanlarəqa U apirin eytar.

23 Pəmlik adəm bilimini yoxurar;

Birəq əhmək nadanlikini jakarlar.■

24 Tirixqan kəl həkək tutar;

Hurun kəl alwanəqa tutular.■

25 Kəngülning oqəm-əndixisi kixini mükqəytər;

Lekin mehrəbanə bir səz kixini roqləndurar.■

26 Həkkaniy kixi əz dosti bilən birgə yol izdər;

Birəq yamanlarning yoli əzlrini adaxturar.□

27 Hurun əzi tutqan owni pixurup yeyəlməs;

Birəq ətiwarlik bayliklər tirixqanoqa
mənsuptur.□

28 Həkkaniylikning yolida həyat tepilar;

Xu yolda əlüm kərünməstur.

■ 12:23 Pənd. 13:16; 15:2 ■ 12:24 Pənd. 10:4 ■ 12:25

Pənd. 15:13 □ 12:26 «**Həkkaniy kixi əz dosti bilən birgə yol izdər**» — bəxka hil tərjimiliri: «Həkkaniy kixi əz dostining kənglidikini təkxürər», «Həkkaniy kixi dost tutuxta səgək bolar» yəki «Həkkaniy kixi əz dostioqa yol kərsitər». □ 12:27 «**Birəq ətiwarlik bayliklər tirixqanoqa mənsuptur**» — bəxka birhil tərjimisi: «Birəq tirixqan kixi əz təəlluqətini ətiwarlaydu».

13

¹ Dana oqul atisining tərbiyisigə kəngül qoyar;
Məshirə kiloquqi tənbihkə kulak salmas.

² Adəm durus eqizining mewisidin huzurlinar;
Tuzkorlar zorawanlikka həwəs kilip zorawan-
likka uqrar.■

³ Səzdə ehtiyatqan kixi jenini saklap qalar;
Aqzi ittik həlakətkə uqrar.

⁴ Hırunning arzu-tiliki bar, ləkin erixəlməs;
Ləkin tirixqan ətlinər.

⁵ Həqkanıy adəm yaloqanqiliktin yirginər;
Kəbih bolsa sesip, xərməndə bolar.

⁶ Yoli durusni həqkanıyət qoqdar;
Ləkin gunahkarni rəzillik yikitar.■

⁷ Bəzilər özini bay kərsətkini bilən əməliyəttə
quruk sələttur;
Bəzilər özini yoqsul kərsətkini bilən zor
bayliqliri bardur.■

⁸ Öz bayliki gərügə tutuloqan bayning jeniqa ara
turar;
Biraq yoqsullar həq wəhimini anglimas.

⁹ Həqkanıy adəmning nuri xadlinip parlar;
Biraq yaman adəmning qiriqi eqürülər.■

¹⁰ Kibirliktin pəkət jedəl-majirala qıkar;
Danalix bolsa nəsihətni anglioqanlar bilən bil-
lidur.

¹¹ İxliməy tapqan haram bayliq bərikətsizdur;
Tər təküp həlal tapqan güllinər.■

¹² Təlmürginigə kütüp erixəlməslik kəngülni
sunuq kılar,

■ 13:2 Pənd. 12:14 ■ 13:6 Pənd. 10:29; 11:3, 5, 6 ■ 13:7
Pənd. 12:9 ■ 13:9 Ayup 18:5, 6; 21:17; Pənd. 4:18 ■ 13:11
Pənd. 10:2; 20:21

Lekin təxnalıqta erixkini «hayatlik dərihi»dur. □ ■

¹³ *Hudaning* kalam-səzigə pisənt kilmioğan adəm gunahning təlimigə kərzdar bolar;

Lekin pərmanni kədirliyən adəm yahxilik kərə.

¹⁴ Aqılanining təlimi hayatlik bərgüqi bulaktur, U seni ölüm tuzaklıridin kütuldurar. ■

¹⁵ Aqılanilik adəmni iltipatka erixtürər;

Birak tuzkorlarning yoli əgri-bügri, japalik bolar.

¹⁶ Pəm-parasətlik adəm bilimi bilən ix kərə;

Hamakət öz nadanlikini axkarilar. ■

¹⁷ Rəzil alaqiqi bala-kazaqa uqrar;

Sadiq əlqi bolsa dərəkə dərmandur.

¹⁸ Tərbiyəni rət kılğan adəm namratlixip uyatka qalar;

Əmma tənbihiyi kəbul kılğan hərmətkə erixər.

¹⁹ Əməlgə axқан arzu kixigə xerin tuyular;

Lekin əhməklər yamanliqni taxlaxni yaman kərə.

²⁰ Aqılanilər bilən billə yürğən Dan. bolar;

Birak əhməklərgə həmrəh bolğan nalə-pəryadta qalar. □

²¹ Bala-kaza gunahkarlarning kəynidin besip mangar;

Lekin həkqaniylar yahxilikning əjrini tapar.

²² Yahxi adəm pərzəntlirining pərzəntlirigə miras qaldurar;

□ **13:12 «hayatlik dərihi»** — «Erən baəqisi»diki, Adəm'atimiz wə Həwa'animizning bəhriman boluxioqa təyyarlanğan dərəhni kərsitidu (3:18ni kərüng). ■ **13:12** Pənd. 13:19 ■ **13:14** Pənd. 10:11; 14:27 ■ **13:16** Pənd. 12:23; 15:2 □ **13:20** «...nalə-pəryadta qalar» — yaki «...ziyan tartar».

Gunahkarlarning yiqқан mal-dunyaliri həkkanıylar üçün toplınar.■

²³ Yoksulning taxlanduқ yeri mol hösul berər, Ləkin adalətsizliktin u wəyran bolar.■

²⁴ Tayakni ayıoan kixi oqlini yahxi kərməs; Balini səygən kixi uni əstayidil tərbiyiləp jazalar.■

²⁵ Həkkanıy adəm kəngli kənaət tapquqə ozuқ yər; Yamanning kərsikı aq kalar.

14

¹ Hər bir dana ayal öz ailisini awat kılar; Əhmək ayal ailisini öz kəli bilən wəyran kılar.□

² Durusluқ yolida mangidoan kixi Pərwərdigardin kərkər;

Kıngəyir yolda mangoan kixi *Hudani* kəzgə ilmas.■

³ Əhməkning təkəbbur aqlızi əzigə tayak bolar; Aқilanining ləwliri əzini kəqdar.

⁴ Ulaql bolmisa, eqlil pak-pakiz turar; Biraқ əküzning küqi boləandila *sangoa* axlik tolar.□

⁵ İxənqlik guwahqi yaloan eytmas; Sahta guwahqi yaloan gəpni nəpəstək tinar.■

■ 13:22 Ayup 15:29; 27:17 ■ 13:23 Pənd. 12:11; 18:9 ■ 13:24 Pənd. 23:13 □ 14:1 «... öz ailisini awat kılar» — ibraniy tilida «... öz ailisini kurar». ■ 14:2 Ayup 12:4 □ 14:4 «Ulaql bolmisa, eqlil pak-pakiz turar...» — eqlilning sesiklikı tüpəylidin eqlildiki ulaqlarni qıkiriwetix tolimu əhməkənilik, əlwəttə. ■ 14:5 Mis. 23:1; Pənd. 12:17

⁶ Həkawurlar danalığ izdəp tapalmas;
Biraq yorutulğan adəmgə bilim elix asanoğa
qūxər.□

⁷ Birawning aqzida bilim yoqluqini bilip
yətkəndə,
Uningdin özüngni neri tart.

⁸ Əqil-parasətlük kixining danalığı öz yolini
oylinixtidur;
Əhməklərnin əqilsizliki bolsa əzlirining al-
dinixidur.

⁹ Əhməklər bolsa «itaətsizlik qurbanlığı»ni
kəzgə ilmaydu,
Həkkaniylar arisida bolsa iltipət tepilar.□

¹⁰ Kəngüldiki dərdni pəkət əzila kətürələr;
Kəngüldiki huxluqkimu baxkilar xerik bolalmas.

¹¹ Yamanning öyi ərülüp qūxər;
Həkkaniy adəmnin qədiri güllinip ketər.

¹² Adəm balisioğa toqridək kərünidioğan bir yol
bar,
Lekin aqiwiti həlakətkə baridioğan yollardur.■

¹³ Oyun-külkə bolsa kəlbteki oəm-kayoquni ya-
par,
Huxallıq ətüp kətkəndə, oəm-kayoqu yənıla
qalar.■

□ **14:6 «Həkawurlar»** — yaki «Məshirə kılouqılar». □ **14:9 «Itaətsizlik qurbanlığı»** — Musa pəyoəmbərgə tapxuruloğan «mukəddəs qanun»ğa asasən, birsi baxkilaroğa gunah kılıp ziyan yətküzgən bolsa, Hudadin kəqürüm elix üqün awwal ziyan tartkuqioğa xu gunahını etirap kılıp, az degəndə ikki həssə tələm berip, andin itaətsizliki üqün kılınıdioğan qurbanlıqni («itaətsizlik qurbanlığı»ni) ibadəthanida Hudağa atap berixi kərək idi. Baxqa birhil tərjimisi «Əhməklər itaətsizlikiğə nisbətən yeniklik bilən külüp qoyidu». ■ **14:12** Pənd. 16:25

■ **14:13** Pənd. 5:4

14 Tooqra yoldin burulup yanolan adəm haman öz yolidin toyar;

Yahxi adəm öz ixidin qanaətlinər.■

15 Saddilar həmmə gəpkə ixinip ketər;

Lekin pəm-parasətlik kixi hər bir qədəmni awaylap basar.

16 Dana adəm ehtiyatqan bolup awariqiliktin neri ketər;

Əhmək həkawurluk kılıp, özige ixinip aldiqa mangar.□

17 Terikkək əhməklik kılar;

Nəyrəngwaz adəm nəprətkə uqrar.

18 Saddilar əhməklikka warislik kılar;

Pəm-parasətliklər bilimni öz taji kılar.

19 Yamanlar yahxılarning aldida igilər;

Qəbihlər həkqaniyning dər waziliri aldida *bax urar*.

20 Namrat kixi hətta öz yekiniqimu yaman kərünər.

Bayning dosti bolsa kəptur.■

21 Yekini pəs kərgən gunahkardur;

Lekin miskinlərgə rəhim kıloqan bərikət tapar.

22 Yamanlik oyliqanlar yoldin adaxkanlardin əməsmu?

Birək yahxilik oyliqanlar rəhim-xəpkət, həkikət-sadiklikka muyəssər bolar.■

23 Həmmə mehnəttin payda qıkar;

Birək kuruk paranglar adəmni mohtajlikta qaldurar.

24 Aqılanilər üqün baylıklar bir tajdur;

■ 14:14 Pənd. 1:31 □ 14:16 «awariqiliktin» — yaki «yamanliqtin». ■ 14:20 Pənd. 19:4, 7 ■ 14:22 Luqa 6:38

Əhməklərnin nadanlığidin pəkət yənə xu nadanlıkla qıkar.

25 Həkkaniy guwahlik bərgüqi kixilərnin hayatini kütquzar;
Yaloqan-yawidak səzləydiqan *guwahqi* yaloqan gəpni nəpəstək tinar.

26 Pərwərdigardin kərkidinqanın küqlük yələnqüki bar,

Uning balilirimu himayigə igə bolar.

27 Pərwərdigardin kərkux hayatning bulıqidur;
U kixini əjəllik tuzakların kütquzar. □ ■

28 Padıxanın xan-xəripi pıkrasining kəplikidindur;

Pıkrasining kəmliki əmirning həlakitidur.

29 Eoqir-besik kixi intayin aqıl kixidur;
Qeqiloqak əhməqlikni uluqlar.

30 Hatirjəm kəngül tənning saklıqidur;
Həsərət qekix bolsa səngəklərnı qiritar.

31 Miskinni bozək kıləuqi — Pərwərdigarəqa həkərət kıləuqidur;

Həjətmənlərgə xapaət kılax Uni hərmətligənlikdur. ■

32 Yaman əz yamanlıki iqidə yikıtilar;

Həkkaniy adəm hətta səkratta yatqandimu hatirjəm bolar. □

33 Yorituloqan kixining kənglidə danalix yatar;

□ 14:27 «**hayatning buliki**» — 13:14nimu kərunq. ■ 14:27

Pənd. 10:11; 13:14 ■ 14:31 Pənd. 14:21; 17:5 □ 14:32

«**Yaman əz yamanlıki iqidə yikıtilar; həkkaniy adəm ... hatirjəm bolar**» — toluq ayətnin baxka bir hil təjimi: «Külpət kəlgədə, yaman adəm həydiwetilidu; biraq həkkaniy adəm səkratta yatqandimu panahlik bolar».

Birak əhməkning kənglidikisi axkara bolmay qalmas.■

³⁴ Həkkaniyət hərkaysi əlni yukiri kətürər;
Gunah hərəkəndak millətne nomuska qaldurar.

³⁵ Padixahning iltipati əkillik hizmətkarning
bexioqa qüxər;

Birak uning oqəzipi nomusta qalduroquqi uyatsiz
hizmətkarining bexioqa qüxər.□

15

¹ Mulayim jawab oqəzəpni basar;

Qopəl səz aqqıqni qozətar.■

² Aqılanilərnin tili bilimni jari kılar;

Əhməkning aqzi quruk gəp təkər.■

³ Pərwərdigarınin kəzi hər yərdə yürər;

Yahxi-yamanlarni kərüp turar.□ ■

⁴ Xipa yətküzgüqi til huddi bir «həyatlik
dərihi»dur;

Tili əgrilik kixinin rohını sundurar.□ ■

⁵ Əhmək atisining tərbiyisigə pisənt kılmaz;

Lekin atisining tənbihiyə qulak saləqan zerək
bolar.

■ **14:33** Pənd. 10:14; 12:23; 13:16 □ **14:35** «Nomusta

qalduroquqi uyatsiz hizmətkar...» — ibraniy tilida «nomusta
qalduroquqi» wə «uyatsiz» degən ikki ibarə birlə ikki bislik səz
bilən bildürüldü. ■ **15:1** Pənd. 25:15 ■ **15:2** Pənd. 12:23;

13:16; 15:28 □ **15:3** «Yahxi-yamanlar...» — ibraniy tilida
«yaman-yahxılar» degənlik bilən bildürüldü. ■ **15:3** Ayup

34:21; Pənd. 5:21; Yər. 16:17; 32:19 □ **15:4** «Xipa yətküzgüqi

til» — yaki «məhriban til». «həyatlik dərihi» — 3:18-ayəttiki
izahatni kərüng. ■ **15:4** Pənd. 12:18; 13:14

6 Həkkaniyning öyidə gəhərlər köptur;
Biraq yamanning tapawiti özigə awariqilik tapar.

7 Dananing ləwliri bilim tarkitar;
Əhməkning kənglidin heq bilim qikmas.

8 Yamanlarning qurbanliki Pərwərdigarəqa yirginliktur;
Duruslarning duasi Uning hursənlikidur.■

9 Yamanlarning yoli Pərwərdigarəqa yirginliktur;
Lekin həkkaniyətni intilip izdigüqini U yahxi kərər.

10 Toqra yoldin qikқанlar azablik tərbiyini kərər;
Tənbihgə əq boluquci ələr.

11 Təhtisara wə həlakət Pərwərdigarning kəz aldida oquq turəqan yərdə,
Insan kənglidiki oy-pikirni kəndakmu Uningdin yoxuralisun?!□ ■

12 Həkawur tənbih bərgüqini yaqturmas;
U aqılanilərdin nəsihət elixka barmas.□

13 Kəngül xad bolsa, hux qiray bolar;
Dərd-ələm tartsa, rohi sunar.■

14 Yorutuləqan kəngül bilimni izdər;
Əkilsizning aəzi nadanliqni ozuk qilar.

15 Ezilgənləarning həmmə künliri təstə ətər;
Biraq xad kəngül hərəkünini heyttək ötküzər.

16 Zor bayliq bilən biaramlik tapqəndin,

■ 15:8 Pənd. 21:27; Yəx. 1:11; Yər. 6:20; Am. 5:21 □ 15:11 «Təhtisara» — əlgənləarning rohliri baridəqan jayni kərsitidu.

■ 15:11 2Tar. 6:30; Zəb. 7:9; 44:20-21; Yər. 17:9, 10; Yh. 2:24, 25; 21:17; Ros. 1:24 □ 15:12 «Həkawur» — yaki «məshirə kəluquci». ■ 15:13 Pənd. 17:22; 18:14

Azoğa xükür kilip, Pərwərdigardin əyməngən əwzəl.■

17 Nəprət iqidə yegən bordaq gəxtə kılinoqan katta ziyapəttin,

MəhİR-muħəbbət iqidə yegən kəktat əwzəl.■

18 Terikkək kixi jedəl qikİrar;

EqİR-besİk talax-tartİxlarni tinqİandurar.■

19 Huringing yoli tikənlİk qaxadur,

Durus adəmnİng yoli kətürülgən yoldək daqdamdur.

20 Dana oqul atisini xad qİlar;

Əkİlsiz adəm anisini kəmsitər.■

21 Əqli yoq kixi əhməkİlİki bilən huxtur;

Yorutuloqan kixi yolini toqrilap mangar.■

22 Məsliħətsiz ix kİloqanda nixanlar əməlgə axmas;

Məsliħətqi kəp bolqanda muddialar əməlgə axurular.■

23 Kixigə jayida bərgən jawabidin hux bolar,

Dəl waqtida kİloqan səz nəkədər yahxidur!

24 Həyatlık yoli əkillik kixini yukirioqə baxlayduki,

Uni qongkur təhtisaradin kutkuzar.□

25 Pərwərdigar təkəbburning əyini yuluwetər;

Biraq U tul hotunlaroqə pasillarni turoquzar.■

26 Yamanlarning oy-pikri Pərwərdigaroqə yirginqlİktur;

Biraq sap dilning səzliri səyümlüktur.□ ■

■ 15:16 Zəb. 37:16; Pənd. 16:8 ■ 15:17 Pənd. 17:1 ■ 15:18

Pənd. 28:25; 29:22 ■ 15:20 Pənd. 10:1 ■ 15:21 Pənd.

10:23; 14:9 ■ 15:22 Pənd. 11:14 □ 15:24 «təhtisara» —

əlgənlərnİng roħİri baroqan jayni kərsitidu. ■ 15:25 Pənd.

2:21,22; 12:7; 14:11 □ 15:26 «oy-pikri» — yaki «pilanliri».

■ 15:26 Pənd. 6:18

27 Aq көz kixi өз ailisigə awariqilik көltürər;

Para elixkä nəprətləngən kixi күn көrər.■

28 Həkkəniy adəm kəndək jawab berixtə qayta-qayta oylinar;

Yaman adəmning aqzidin xumluk төkülər.

29 Pərwərdigar yaman adəmdin yiraqtur;

Birak U həkkəniyning duasini anglar.■

30 Hux көzlər көngölni xadlandurar;

Hux həwər ustihanlarəqa gəx-may kondurar.■

31 Həyatlikka elip bəridiəqan tənbihkə kulak saləqan kixi danalarning qataridindin orun alar.

32 Tərbiyəni rət kiləqan өз jenini har kilar;

Tənbihgə kulak saləqan yorutular.

33 Pərwərdigardindin kərkux adəmgə danalik əgitər;

Awwal kəmtərlik bolsa, andin xəhrət kelər.■

16

1 Kəngöldiki niyətlər insanəqa təwədur;

Birak tilning jawabi Pərwərdigarning ilkididur.■

2 İnsan özining həmmə kiləqan ixini pak dəp bilər;

Lekin kəlbdkiki niyətlərnə Pərwərdigar taraziəqa selip tartip көrər.□ ■

3 Niyət kiləqan ixliringni Pərwərdigarəqa tapxuroqin,

■ 15:27 Pənd. 1:19 ■ 15:29 Zəb. 10:17; 34:15-19; 145:18,

19 ■ 15:30 Pənd. 25:25 ■ 15:33 Pənd. 1:7; 9:10; 18:12

■ 16:1 Pənd. 16:1; 19:21; 20:24; Yər. 10:23 □ 16:2 «kəlbdkiki niyətlər» — ibrəniy tilida «(adəmlərnə) roqliri» deyilidu.

■ 16:2 Pənd. 21:2

Xundak qiloqanda pılanliring pixip qıqar.■

4 Pərwərdigar barlıq məwjudiyətning hər birini məlum məxsət bilən apiridə qiloqan;
Hətta yamanlarnimu balayi'apət küni üçün yaratqandır.■

5 Təkəbburluqqa toloqan kəngüllərninğ hər biri Pərwərdigarqa yirginqlıktur;

Qol tutuxup birləxsimu, jazasız qalması.□ ■

6 Muħəbbət-xəpkət wə həkikət bilən gunahlar kafarət qilinip yepilar;
Pərwərdigardin əyminix adəmlərnı yamanlıqtin haliy qilar.□

7 Adəmning ixliri Pərwərdigarnı hursən qılsa,
U hətta düxmənlirinimu uning bilən inaqıxturar.

8 Halal aloqan az,
Haram aloqan kəptin əwzəldur.■

9 İnsan kənglidə öz yolını tohtıtar;
Əmma kədəmlirini toqrilaydıoqan Pərwərdigardur.

10 Hətta padıxahning ləwlırigə qarıtıp əpsun oqılsimu,

■ 16:3 Zəb. 37:5; 55:22; Mat. 6:25; Luqa 12:22; 1Pet. 5:7

■ 16:4 Ayup 21:30 □ 16:5 «**qol tutuxup birləxsimu,...**» — baxqa birhil təjımisi: «xubhisizki,...». ■ 16:5 Pənd. 6:17; 8:13; 11:21 □ 16:6 «**...gunahlar kafarət qilinip yepilar**» — Təwrat dəwridə, gunahlar qurbanlıqlar arqılıq «**yepilip kəqürüm qilindi**» (yəni, «kafarət qilindi»). İnjl dəwrigə kəlgəndila, gunahlar «elip taxlandı» (məsilən, «Yuh.» 1:29).

■ 16:8 Zəb. 37:16; Pənd. 15:16

Uning aozı toqra həkumdin qətniməs. □

11 Adil taraza-mizanlar Pərwərdigarəğa hastur;
Taraza taxlirining həmmisini U yasioqandur. ■

12 Padixah rəzillik kilsa yirginqlıktur,

Qünki təht həkkanıyət bilənla məhkəm turar.

13 Həkkaniy səzligən ləwlər padixahlarning
hursənlikidur;

Ular durus səzligüqilərnı yahxi kərər.

14 Padixahning kəhri goya əlümning əlqisidur;

Birəq dana kixi *uning oğəzipini* tinqlandurar. ■

15 Padixahning qirayining nuri kixigə jan
kirgüzər;

Uning xəpkiti wəktida yaoqan «keyinki
yamoqur»dur. □ ■

16 Danalıq elix altun elixtin nəkədər əwzəldur;

Yorutuluxni tallax kümüxni tallaxtin xunqə
üstündur! ■

17 Durus adəmning egiz kətürülgən yoli yaman-
lıktin ayrılıxtur;

□ **16:10 «Həttə padixahning ləwlirigə karitip əpsun
oqulsimu, uning aozı toqra həkumdin qətniməs»** —
yənə ikki hil təjıımısi bar: (1) «Padixahning ləwliridə
Pərwərdigarning wəhiyi bolsa, uning aozı toqra həkumdin
qətniməs»; (2) «Padixahning ləwliri wəhiygə qarap səzləydu;
uning aozı toqra həkumdin qətniməsliki kerək». ■ **16:11**

Law. 19:36; Qan. 25:13-16; Pənd. 11:1; 20:10, 23 ■ **16:14**

Pənd. 19:12; 20:2 □ **16:15 «Uning (padixahning) xəpkiti
wəktida yaoqan «keyinki yamoqur»dur»** — ıbraniy tilida:
«Uning (padixahning) xəpkiti «keyinki yamoqurlar»ni əpkəlgən
buluttur». «Keyinki yamoqurlar» İsrailda 3-ayda yeoqıp, ətiyazlıq
ziraətlərnı pixuruxtək həkkillik rəlnı oynaydu. Xunga hər bir
dehqan «keyinki yamoqur»oqə təxnadur, ular uni bək kədirləydu.

■ **16:15** Pənd. 19:12 ■ **16:16** Ayup 28:15; Zəb. 19:10; 119:72;
Pənd. 3:14,15; 8:11,19

Əz yolioğa ehtiyat qiloğan kixi jenini saqlap qalar.

¹⁸ Məqrurluk həlak boluxtin awwal kelər, Təkəbburluk yikilixtin awwal kelər.■

¹⁹ Kəmtər bolup miskinlər bilən bardi-kəldidə bolux, Təkəbburlar bilən haram mal bəlüxkəndin əwzəldur.

²⁰ Kimki ixni pəm-parasət bilən kilsa payda tapar; Pərwərdigarğa tayanğan bolsa, bəht-saadət kərər.□ ■

²¹ Kəngli dana kixi səgək atılar; Yekimlik sözlər adəmlərnin bilimini axurar.

²² Pəm-parasət əzigə igə bolğanlarğa həyatlikning bulikidur; Əkilsizlərgə təlim bərməkning əzi əkilsizliktur.■

²³ Aqılanə kixining kəlbi aqzidin əkil qikirar; Uning ləwzigə bilimni ziyadə kilar.

²⁴ Yekimlik sözlər goya həsəldur; Kəngüllərnə hux kəlip tənğə dawadur.

²⁵ Adəm balisioğa toqridək kərünidioğan bir yol bar,

Lekin aqiwiti həlakətkə baridioğan yollardur.■

²⁶ İxligüqining ixtiyi uni ixka salar; Uning karni uningğa həydəkqilik kilar.□

²⁷ Muttəhəm kixi yaman gəpni kolap yürər;

■ **16:18** Pənd. 11:2; 17:19 □ **16:20** «**Kimki ixni pəm-parasət bilən kilsa payda tapar**» — yaki «nəsihət səzigə kəngül qoyğan payda tapar». ■ **16:20** Zəb. 2:12; 34:8-9; 125:1; Yəx. 30:18; Yər. 17:7 ■ **16:22** Pənd. 13:14 ■ **16:25** Pənd. 14:12 □ **16:26** «**Uning karni uningğa həydəkqilik kilar**» — ibraniy tilidə «Uning aqzi uningğa həydəkqilik kilar».

Uning ləwliri lawuldap turoʻan otka ohxar. □ ■

²⁸ Əgri adəm jedəl-majira tuʻduroʻuqidur;

ʻʻəywətqi yekın dostlarni ayriwetər. ■

²⁹ Zorawan kixi yekın adimini azdurar;

Uni yaman yoloʻa baxlap kirər. □

³⁰ Kəzini yumuwaloʻan kixi yaman niyətni oylar;

Lewini qixligən kixi yamanlikka təyyardur. □ ■

³¹ Həkkəniyət yolida akəroʻan qaʻq,

Adəmning xəhrət tajidur. □

³² Asan aqqıqlimaydiʻoʻan kixi palwandin əwzəldur;

Əzini tutuwaloʻan xəhər aloʻandinmu üstındur. □

³³ Qək etəkkə taxlanoʻini bilən,

Lekin nətijisi pütünləy Pərwərdigardındur.

17

¹ Kurbanlik gəxlirigə toloʻan jedəllik əydin,

□ **16:27 «Muttəhəm kixi»** — ibraniy tilida «Belialning oʻqli» deyilidu. «Belial»ning mənisi «ərziməs» degənlik bolup, bəlkim Iblisni kərsitidu. ■ **16:27** Pənd. 12:18 ■ **16:28** Pənd. 15:18; 26:21; 29:22 □ **16:29 «Uni yaman yoloʻa baxlap kirər»**

— ibraniy tilida «Uni yahxi əməs bir yoloʻa baxlap kirər».

□ **16:30 «Kəzini yumuwaloʻan kixi»** — yaki «kəz kışkuqi kixi», «kəzini qimildatkuqi adəm». ■ **16:30** Pənd. 6:13,14

□ **16:31 «Həkkəniyət yolida akəroʻan qaʻq, adəmning xəhrət tajidur»** — ayətning baxka birhil tərjimisi: «Aq qaʻq bolsa adəmning xəhrət tajidur; u həkkəniyət yolida pəyda bolidu». □ **16:32 «Əzini tutuwaloʻan»** — ibraniy tilida: «Əz roʻhini idarə kılıdiʻoʻan» degən səzlər bilən ipadilinidu.

Bir qixləm quruk nan yəp, kəngül tinqlikta boləqan əwzəl. □ ■

² Hizmətkar qewər bolsa, hojisining nomusta koyəuqi oqlini baxkurar;

Kəlgüsidə u hojining oqli katarida turup uning mirasni təksim kilar.

³ Sapal qazan kümüxnı tawlar, qanak altunni tawlar,

Birəq adəmning kəlbini Pərwərdigar sinar. ■

⁴ Kəbih kixi yaman səzlərgə ixinər;

Yaloqanqi pitniqilərnıng səzigə kulak salar.

⁵ Miskinlərnı məshirə kıləuqi, əzini Yaratkuqini həkərətligüqidur;

Baxkılarnıng bəhtsizlikidin huxal boləqan kixi jazasız qalmas. ■

⁶ Kərilarnıng nəwrliri ularning tajidur;

Pərzəntlərnıng pəhri ularning atiliridur.

⁷ Əhmək yarixik gəp kilsa uningəqa yaraxmas;

Mətiwər yaloqan səzlisə uningəqa tehımu yaraxmas.

⁸ Para — uni bərgüqining nəziridə esil bir gəhərdur;

Goya uni nəgila ixlətsə muwəppəkiyətkə erixidioqandək. □

□ **17:1 «Kurbanlik gəxliri»** — ıbraniylar ıbadəthanida Hudaqa atəp soyəqan bəzi kurbanlik gəxlirining kəp kışmini əyigə əkilip yeyixkə bolatti. ■ **17:1** Pənd. 15:17 ■ **17:3** Pənd. 27:21; Yər. 17:10 ■ **17:5** Pənd. 14:31 □ **17:8 «Para — ...goya uni nəgila ixlətsə muwəppəkiyətkə erixidioqandək»** — bu ayət həjwiylı, kinayilik səz bolup, əmumiyl əmma əpsuslinarlik bir əhwalni kərsitidu; əlwəttə, u bu ıxni tərıplıməydu. Baxka birhil tərjimisi: «U buni nəgila ixlətsəm muwəppəkiyətkə eriximən, dəydu».

⁹ Baxkılarning hatalığını yoputup kəqürgən kixi mehir-muhəbbətni kəzlər;
Kona hamanni soriqan kixi yeqin dostlarni düxmən kılar.

¹⁰ Aqılanigə singgən bir eoziz tənbiğ,
Əhməkke uruloqan yüz dərridin ünümlüktur.

¹¹ Yamanlar pəkət asiylikni kəzlər;
Uni jazalaxka rəhimsiz bir əlqi əwətilər.

¹² Əhmikanə ix kıliwatқан nadan kixigə uqrap
qaloqandin kərə,
Baliliridin ayriloqan eyikka yolukup qaloqan
yahxi.

¹³ Kimki yahxilikka yamanlik kılsa,
Ixikidin bala-qaza neri kətməs.■

¹⁴ Jedəlning baxlinixi tosmi su elip kətkəngə
ohxaydu;
Xunga jedəl partlaxtin awwal talax-tartixtin qol
üzgin.■

¹⁵ Yamanni aqliqan,
Həkkaniyoqa kara qarlioqan,
Ohxaxla Pərwərdigarqa yirginqliktur.■

¹⁶ Əhməkning kəngli danalığını ətiwarlimisa,
Kandakmu uning qolida danalığını
setiwaloqudək puli bolsun?□

¹⁷ *Həqiqiy* dost hərdaim sanga muhəbbət
kərsitər,
Həqiqiy qerindax yaman kününg üqün
yardəmgə dunyoqa kəlgəndur.

■ **17:13** Qan. 32:35; Pənd. 20:22; 24:29; Rim. 12:17; 1Tes. 5:15; 1Pet. 3:9 ■ **17:14** Pənd. 20:3 ■ **17:15** Mis. 23:7; Pənd. 24:24; Yəx. 5:23 □ **17:16** «**Əhməkning kəngli danalığını ətiwarlimisa,...**» — ibraniy tilida «Əhməkning heq kəngli yok tursa,...»

18 Əkilsiz kixi qol berip,
Yekini üqün kepil bolidu.

19 Jedəlgə amraq gunahka amraqtur;
Bosuqini egiz kiloqan halakətni izdər. □ ■

20 Niyiti buzuloqan yahxilik kərməs;
Tilida hək-nahəkni astin-üstün kiloquqi balaqa yolukar.

21 Bala əhmək bolsa, ata oəm-kayouqa patar;
Hamakətning atisi huxallik kərməs.

22 Xad kəngül xipalik doridək təngə dawadur;
Sunuq roh-dil adəmning yilikini qurutar. ■

23 Qirik adəm yəng iqidə parini qobul qilar;
U adalətning yolini burmilar. □

24 Danalik yorutuləqan kixining kəz aldida turar;
Biraq əkilsizning kəzi hiyalkəxlik kilip kutupta yürər. ■

25 Galwang bala atini azaboqa salar;
Uni tuoquqiningmu dərdi bolar. ■

26 Həkqaniylaroqa jərimanə koyuxka kət'iy bolmas;
Əmirlərnəni adalətni qolliqini üqün dumbalaxka bolmas. □

27 Bilimi bar kixi kəm sezlük bolar;

□ 17:19 «**Bosuqini egiz kiloqan (kixi)**» — ibraniy tilida «Dərwazisini egiz kiloqan (kixi)». Bundaq adəm bəlkim əzining bay ikənlikini kəz-kəz qilməqci bolidu. ■ 17:19 Pənd. 16:18

■ 17:22 Pənd. 15:13 □ 17:23 «**Qirik adəm yəng iqidə parini qobul qilar**» — ibraniy tilida «Qirik adəm baqirda parini qobul qilar...» yaki «Qirik adəm baqirdin parini alar...». ■ 17:24 Top. 2:14; 8:1 ■ 17:25 Pənd. 10:1; 15:20; 19:13 □ 17:26 «**jərimanə koyux**» — «jərimanə koyux»ning «jazalax» degən omumiy mənisimu boluxi mumkin.

«**Həkqaniylaroqa jərimanə koyuxka kət'iy bolmas**» — ibraniy tilida «Həkqaniylaroqa jərimanə koyuxka yahxi əməs».

Yorutulğan adəm qaltis eqir-besik bolar.□

²⁸ Hətta əhməkmü az səzlisə dana hesablinar;
Tilini tizginligən kixi danixmən sanilar.

18

¹ Kəpçiliktin ayrilip yaloquz yürgən kixi haman
öz nəpsigə qoş tartar;
Hərқandak qin həkmətkə haman jan-jəhli bilən
qarxi qıkar.

² Əhmək yorutuluxқа kizikmas;
Kizikidiqini pəkət öz oyliqanlirini kərsitixla,
halas.

³ Yaman kixi kəlsə, nəprətmü pəyda bolar;
Nomussiz ix iza-aqanəttin ayrılmas.□

⁴ Adəmning səzliri qongkur sularqa ohxar;
Danalıq buliki erik süyidək ərқəxləp aqar.

⁵ Yamanqa yan besixқа,
Sorakta həққaniyqa uwal qilixқа kət'iy bol-
mas.□ ■

⁶ Əhməkning ləwliri uni jedəlgə baxlar;
Uning aqzi «Meni dumbala» dəp təkliр qilar.

⁷ Əhməkning aqzi öz bexiqa qaləktur;
Uning ləwliri öz jeniqa qapқandur.■

⁸ Oqəywəthorning səzliri hərhil
nazunemətlərdək,

□ **17:27 «qaltis eqir-besik bolar»** — ibraniy tilida «salkin rohi bar» degənni bildüridu. □ **18:3 «nəprətmü pəyda bolar»** — yaki «pəslikmu pəyda bolar». □ **18:5 «kət'iy bolmas»** — ibraniy tilida «yahxi əməs». ■ **18:5** Law. 19:15; Qan. 1:17; 16:19; Pənd. 24:23 ■ **18:7** Pənd. 10:14; 12:13; 13:3

Kixining kəlbigə qongkur singdürülər. □ ■

⁹ Ixida hurun boləqan kiximu,

Buzoqunqi bilən ülpətdax bolidu. □

¹⁰ Pərwərdigarning nami məzmut munardur;
Həkkaniylar uning iqiğə yügürüp kirip yukirida
aman bolar. ■

¹¹ Bay adəm mal-dunyasini «mustəhkəm
xəhirim» dəp bilər;
Nəziridə özini saqlaydiqan egiz sepildək turar.
■

¹² Bitqit boluxtin awwal, kəngülgə təkəbburluk
kelər;

Awwal kəmtərlik bolsa, andin xəhrət kelər. ■

¹³ Səzni anglimay turup, aldirap jawab bərgən,
Əhməkləğini kərsitip özini hijaləttə qaldurur.

¹⁴ Təndiki aqrıq azabioqa adəmning öz rohi
bərdaxlıq bərgüzər;

Birək rohi sunoqan bolsa uni kim kətürər?

¹⁵ Yorutuləqanning kəlbi bilimə erixməktə,

Aqılanining qulaqliri bilimni izdiməktə.

¹⁶ Sowəqat öz igisigə ixikni daşdam eqip berər;

Uni qong ərbablar aldiqə yətküzər.

¹⁷ Dəwa qiloqanda, awwal səzligüqining səzliri
orunluk kərünər;

Lekin qarxi tərəp soal qoyup ixni sürüxtürər. ■

¹⁸ Qək taxlax jedəllərnəni tügitər;

Qojilarning arisidiki ixnimu həl qilar.

□ **18:8** «Kixining kəlbigə...» — ibraniy tilida «Qorsikining
iqqi yərlirigə...». ■ **18:8** Pənd. 26:22 □ **18:9** «kiximu...» —

...mu — demək, hurun adəm qəywəthoroqa ohxax buzoqunqidur.

■ **18:10** Hək.9:51; 2Sam. 22:51; Zəb. 18:1-3; 61:3-4; Pənd. 29:25

■ **18:11** Pənd. 10:15 ■ **18:12** Pənd. 11:2; 15:33; 16:18 ■ **18:17**

Pənd. 25:8

19 Rənjigən qerindaxning kənglini elix mustəhkəm xəhərnə elixtinmu təs; Jedəl-majira qoroqanning taqax-baldaqirioqa ohxaxtur.

20 Adəm *durus* səzligənlikidin qorsiqi tok bolar; Öz kənglidin qiqқан səzlidiridin mol həsul alar. □ ■

21 Həyat-mamat tilning ilkididur; Kimki uning təsirini ətiwarlisa uning mewisidin yər. □ ■

22 Hotunni tallap aloqan kixi yahxilik tapidu, U Pərwərdigarning mərhimitigə erixkən bolidu. ■

23 Miskinlər pəs awazda yelinip səzlər; Bay bolsa qopalliq bilən jawab berər.

24 Dostni kəp tutqan kixi harab bolar; Lekin qerindaxtinmu yeqin baqlanoqan bir dost bardur. ■

19

1 Pəzilətlik yolda mangoqan kəmbəoqəl, Hiyliqər səzlük əhməktin yahxidur. ■

2 Yənə, oqəyriti bar kixi bilimsiz bolsa bolmas;

□ **18:20 «Adəm durus səzligənlikidin .. mol həsul alar»** — ayət ibraniy tilida «Aqzining mewisidin adəmning qorsiqi tok bolar; ləwlrining həsulidin qanaətlinər» degən səzlər bilən bildürüldü. ■ **18:20** Pənd. 12:14; 13:2 □ **18:21 «Kimki uning təsirini ətiwarlisa uning mewisidin yər»** — yaki «Kimki öz səzligigə amraq bolsa, xu uning mewisini yər». ■ **18:21** Pənd. 21:23; Yaq. 3:2 ■ **18:22** Pənd. 19:14 ■ **18:24** Pənd. 17:17 ■ **19:1** Pənd. 28:6

Aldirangoşu yoldin qikar.□

³ Kixining əhməklığı öz yolini astin-üstün kiliwetər;

Xundak turukluk u kenglidə Pərwərdigardin rənjip aqrinar.■

⁴ Bayliq dostni kəp kılar;

Miskinlər bar dostidinmu ayrilip qalar.■

⁵ Yaloqan guwahliq kıloqan jazalanmay kalmas;

Yaloqan eytkuqimu jazadin kutulalmas.□ ■

⁶ Tola adəm sehiydin iltipat közlər;

Sowqat berip turuqioqə həmmə kixi dosttur.□

⁷ Namratlaxkəndin kərindaxlirimu zerikər;

Uning dostliri tehimu yirak kaqar;

Yalwurup koqlisimu, ular tepilmas.■

⁸ Pəm-parasətkə erixküqi özigə köyünər;

Nurni sakliqan kixining bəhti bolar.

⁹ Yaloqan guwahliq kıloqan jazalanmay kalmas;

Yaloqan eytkuqimu halak bolar.□

¹⁰ Həxəmətlik turmux əhməkkə yaraxmas;

Kulning əmədarlar üstidin həküm sürüxi tehimu kamlaxmas.■

¹¹ Danixmənlük igisini asanlıqqə aqqıqlanmaydioqan kılar;

Hatalıknı yoputup kəqürux uning xəhritidur.

□ **19:2 «bolmas»** — ibraniy tilida «yahxi əməs». «**Aldirangoşu yoldin qikar**» — ibraniy tilida «Ayaqlirini aldiratkuqi kixi hata kədəm basar». ■ **19:3** Yağ. 1:13,14,15 ■ **19:4** Pənd. 14:20

□ **19:5 «Yaloqan eytkuqi...»** — ibraniy tilida «Yaloqan (söz) püwligüqi...» ■ **19:5** Qan. 19:19; Pənd. 21:28 □ **19:6 «Tola adəm sehiydin iltipat közlər...»** — yaki «Tola adəm əmirdin iltipat közlər...» ■ **19:7** Pənd. 14:20 □ **19:9 «Yaloqan eytkuqi...»** — ibraniy tilida «Yaloqan (söz) püwligüqi...».

■ **19:10** Pənd. 30:22

12 Padixahning oʻzipi xirning huwlixioqa ohxax dəhxətlik bolar;

Uning xəpkiti yumran ot-qəpkə qüxkən xəbnəmdək xerindur.■

13 Əhmək oʻqul atisi üqün bala-qazadur;

Uruxkak hotunning zarlaxliri tohtimay temp qüxkən tamqə-tamqə yeoqinoqa ohxaxtur.■

14 Oʻy bilən mal-mülük ata-bowilardin mirastur; Biraq pəm-parasətlik hotun Pərwərdigarning iltipatidindur.■

15 Hurunluk kixini oʻəplət uykuoqa oʻərk kilar; Bikar tələp aqarqilikning dərdini tartar.■

16 *Pərwərdigarning* əmrigə əməl kילוan kixi öz jenini saklar;

Öz yolliridin həzi bolmioqan kixi ələr.□ ■

17 Kəmbəoʻəllərgə rəhimdillik kילוan, Pərwərdigaroqa kərz bərgən bilən barawərdur; Uning xəpkitini *Pərwərdigar* kayturar.

18 Pərzəntingning tərbiyini qobul kilixioqa ümidwar bolup,

Uni jazalap tərbiyə berip turəyin;

Lekin uni əlgüqə har bolsun degüqi bolma.□ ■

19 Kəhrlik kixi jaza tartar;

Uni kutkuzmaqqi bolsang, kayta-kayta kutkuzuxung kerək.

■ 19:12 Pənd. 16:14,15; 20:2 ■ 19:13 Pənd. 10:1; 15:20; 17:25;

21:19; 27:15 ■ 19:14 Pənd. 18:22 ■ 19:15 Pənd. 6:9; 10:4; 20:13 □ 19:16 «Öz yolliridin həzi bolmioqan kixi ələr» —

yaki «Uning (demək, Pərwərdigarning) yollirini kəmsitkən kixi ələr». ■ 19:16 Pənd. 3:21,22; Luqa 11:28 □ 19:18 «Lekin uni əlgüqə har bolsun degüqi bolma» — baxka birhil tərjimisi:

«...biraq uning yioqa-zarlirioqa kulak salma». ■ 19:18 Pənd. 13:24; 23:13; Əf. 6:4

20 Nəsihətni angliqin, tərbiyəni qobul qilqin,
Unda qılqanda keyinki künliringdə dana
bolisən.

21 Kixining kənglidə nuroqun niyətlər bar;
Ahirida pəqət Pərwərdigarning dalalət-
hıdayitidin qıqқан ix aқar.■

22 Kixining yekimlikı uning mehir-
muhəbbitidındur;
Miskin bolux yaloqanqılıqtin yahxidur.

23 Pərwərdigardın əyminix kixini həyatқа er-
ixtürər;

U kixi hatirjəm, tok yaxap, bala-қaza
qüxürülüxidın haliy bolar.■

24 Hırun қolini sunup қақioқа tikқini bilən,
Olızani aқzioқа selixkimu hırunluk қilar.■

25 Həkawuroқа қilinoqan tayaq jazasi saddioқа
қilinoqan ibrəttur;

Yorutuloqan kixigə berilgən tənbiğ,
Uning bilimini tehimu ziyadə қilar.■

26 Atisining melini bulioqan,
Anisini əyidin həydəp қıқaroqan,
Rəsvalıq, iza-aqanət қalduroquqi oқuldu.

27 I oқul, nəsihətkə қulıqingni yupuruwalsang,
Əқilning təlimliridin yiraқlaxқiningdu.□

28 Pəskəx guwahqi adalətni mazaq қiloquqidur;
Yaman adəmning aқzi rəzillikni yutar.□

29 Həkawurlar üqün jazalar təyyardur,

■ 19:21 Ayup 23:13; Zəb. 33:11; 115:3; Yəx. 46:10 ■ 19:23 Zəb.

34:9-10 ■ 19:24 Pənd. 26:15 ■ 19:25 Pənd. 21:11 □ 19:27

«I oқul, ... əқilning təlimliridin yiraқlaxқiningdu»

— baxқа birhil təjimisı: «I oқlum, əқilning təlimliridin
yiraқlaxturidioqan sözlərnı anglastin özüngni tart!». □ 19:28

«Pəskəx guwahqi» — ıbraniy tilida: «Belialning (İblisning)
guwahqisi».

Əhməklərninğ dümbisigə uridioğan kəmqa təyyardur.□

20

¹ Xarab kixini rəsua qılar,

Haraq kixini qaljirlaxturar;

Kimki uningqa berilip ezip kətsə, əqilsizdur.

² Padixahning qəzipi xirning hərkirixigə ohxax kərkunqluqtur;

Uning aqqıqını kəltürgən, öz jeniqa jaza qüxürər.□ ■

³ Əzini majiradin neri qilix kixining izzitidur;

Birak hərbir əhmək əzini basalmas.■

⁴ Hırun adəm kixta yər həydiməs;

Yioqim waqtida yoqluqta kəlip axlik tilər. □

⁵ Kixining kənglidiki oy-niyətliri qongkur suqa ohxaxtur;

□ **19:29 «Hakawurlar»** — yaki «Məshirə qiloquqilar». □ **20:2 «... öz jeniqa jaza qüxürər»** — ibraniy tilida: «... öz jeniqa gunah qiloğan bolidu». ■ **20:2** Pənd. 16:14; 19:12 ■ **20:3** Pənd. 17:14 □ **20:4 «Hırun adəm kixta yər həydiməs»** — Pələstində bir yil altə pəsilgə bəlinidu. On birinçi, on ikkinçi ay «kix pəsli» həsablinidu. «Kix» pəsli yər həydididioğan pəsil, qünki bu pəsildə yamoqur yeqip tupraq yumxax bolidu.

Yorutuloqan adəm ularni tartip alalaydu. □ ■

⁶ Əzini sadıq dəydiqanlar köptur;

Birak ixənqlik bir adəmni kim tapalisun?

⁷ Həqkaniy adəm diyanətlik yolda mangar;

Uning pərzəntlirigə bəht-bərikət kaldurular!

⁸ Padixah adalət təhtidə olturoqanda,

Həmmə yamanlikni kəzi bilən qoqlaydu. ■

⁹ Kim əzini gunahdin tazilandim,

Wijdanim paklandi, deyələydu? ■

¹⁰ Ikki hil taraza texi,

Ikki hil kürə ixlitix,

Ohxaxla Pərwərdigarəya yirginqliktur. ■

¹¹ Hətta bala əz hisliti bilən bilinər;

Uning qiloqanlirining pak, durus yaki əməsliki

hərikətliridin kərünüp turar.

¹² Kəridioqan kəzni, anglaydiqan kulakni,

□ **20:5 «Kixining kənglidiki oy-niyətliri ... yorutuloqan adəm ularni tartip alalaydu»** — bu pənd-nəsihətkə qarita alimlarda təwəndikidək birqanqə hil qüxənqə bar: (1) hər adəmning kənglidə qongqur oy-niyətlər bardur; yorutuloqan kixi bu oy-niyətlərnə (yahxi bolsun yaman bolsun) əqli bilən qüxinip yetələydu. (2) yorutuloqan kixi danixmən həm az səzləydiqan kixilərdin ularning yahxi oy-pikirlirini, yahxi nəsihətlirini alalaydu. (3) yorutuloqan kixi yaman niyətlik kixilərnə aozidin ularning niyətlirini bilələydu. (4) bəzi alimlar bu ayətni «hər bir kixining kənglidə Hudadin kəlgən dalalət (yolyoruk, hıdayət) bardur; u qongqur quduktiki suqə ohxaydu; ...» dəp qüxinip, uning mənisini: «Hudadin kəlgən xu «dalalət» hər bir adəmning kənglidə boləqan bolidu, yorutuloqan kixi bu dalalətni jakarlap baxqilarni yorutalaydu» dəp qüxəndüridu. Bizningqə birinqi hil qüxənqini toqra dəp qaraymiz. ■ **20:5** Pənd. 18:4 ■ **20:8** Pənd. 20:26 ■ **20:9** 1Pad. 8:46; Ayup 14:4; Zəb. 51:5-7; Top. 7:20; 1Yuha. 1:8 ■ **20:10** Qan. 25:13; Pənd. 11:1; 20:23

Hər ikkisini Pərwərdigar yarattı.■

¹³ Uyquoqa amrak bolma, namratliqqa uqraysən;
Közüngni eqip oyqak bol, nening mol bolar.■

¹⁴ Heridar mal aloqanda: «Naqar ikən, naqar ikən!» dəp qakxaydu;

Elip kətkəndin keyin «*Esil nərsə, ərzan aldim*»
dəp mahtinidu.

¹⁵ Altun bar, ləəl-yakutlarmu kəptur;

Birak bilimni beqixliqan ləwlər nemidegən
kimmətlik gəhərdur!■

¹⁶ Yatka kepil bolqan kixidin kərzgə tonini tutup
alqin;

Yat hotunoqa kapalət bərgən kixidin kapalət puli
al.■

¹⁷ Aldap erixkən tamak tatliqtur;

Keyin, uning yegini xeqil bolar.■

¹⁸ Pilanlar məslihet bilən bekitilər;

Pixkan kərsətmə bilən jəng kilqin.

¹⁹ Gəp toxuquqi sirlarni axkarilar;

Xunga waləktəkkür bilən arilaxma.■

²⁰ Kimki ata-anisini həkəret kilsa,

Uning qiriqi zulmət qarangoqusida əqər!■

²¹ Tez erixkən miras haman bərikətlik bolmas.■

²² Yamanliqqa yamanliq kayturay demə;

Pərwərdigarəya tayinip küt, U dərdinggə yetər.■

²³ Ikki hil taraza texi Pərwərdigarəya yirginqlik-
tur;

■ 20:12 Mis. 4:11; Zəb. 94:9 ■ 20:13 Pənd. 19:15 ■ 20:15
Pənd. 3:14,15 ■ 20:16 Pənd. 11:15; 27:13 ■ 20:17 Pənd. 9:17
■ 20:19 Pənd. 11:13 ■ 20:20 Mis. 21:17; Law. 20:9; Qan. 27:16;
Mat. 15:4 ■ 20:21 Pənd. 13:11; 28:20 ■ 20:22 Qan. 32:35;
Pənd. 17:13; 24:29; Rim. 12:17; 1Tes. 5:15; 1Pet. 3:9

Sahta əlqəm kət'iy yarimas. □ ■

24 İnsanning həyatlıq kədəmlirini Pərwərdigar bəlgiləydu;

Undaқта insan öz musapisini nədin bilsun? ■

25 Bir nərsisini yeniklik bilən «*Hudaşa* ataloqan!» dəp wədə berix,

Kəsəmlərdin keyin ikkilinip qayta oylinix,

Əz jenini kiltakқа qüxürgəngə barawər.

26 Dana padixah yamanlarni topanni soruqandək soruwetidu,

Haman təkəndək tuluk bilən yanjiwetər.

27 Adəmning roh-wijdani — Pərwərdigarning qiriqidur,

U kəlbning hər bir təglirini təkxürüp pərк etər.

28 Mehір-xəpkət wə həkikət padixahni saqlaydu;

U mehір-xəpkət bilənla öz təhtini mustəhkəmləydu.

29 Yax yigitlərnin qawulluқи ularning pəhridir; Kərilarning izziti aқ qaqliridur. ■

30 Tərbiyə yariliri yamanlıқni tazılap qıqırar,

Tayak izliri iq-baoırni taza kılar. ■

21

1 Padixahning kəngli eriklardiki sudək Pərwərdigarning kolididur;

Pərwərdigar kəyərgə toqrilisa, xu tərəpkə mangidu.

□ 20:23 «kət'iy yarimas» — ibraniy tilida «yahxi əməs».

■ 20:23 Pənd. 20:10 ■ 20:24 Ayup 31:4; Zəb. 37:23; 139:1-3;

Yər. 10:23 ■ 20:29 Pənd. 16:31 ■ 20:30 Pənd. 10:13

² İnsan özining həmmə kiloğan ixini toqra dəp bilər;

Lekin Pərwərdigar kəlbdeki niyətləni tarazioğa selip tartip kərər. □ ■

³ Pərwərdigarning nəziridə,

Həkkaniylik bilən adalət yürgüzüx kurbanlıq kilixtin əwzəldur. ■

⁴ Təkəbbur kəzlər, məqrur kəlb, yamanlarning qirişi — həmmisi gunahtur. □

⁵ Əstayidil kixiləarning oyliri ularni pəkət bayaxatlıqqa yetəklər;

Qeqilangoqlarning oyliri bolsa, ularni pəkət yoksuzluqkila yetəklər. ■

⁶ Yaoqlima til bilən erixkən baylıqlar,

Əlümnü izdəp yürgənlər koqlap yürgən bir tütünlə, halas. ■

⁷ Yamanlarning zalimlikü əzlrini qirmiwalar;

Qünki ular adalət yolida mengixni rət kiloğan.

⁸ Jinayətkar mangidioğan yol nahayiti əgridur;

Sap dil adəmning hərəkiti tüptüzdur.

⁹ Sokuxkək hotun bilən *azadə* eydə billə turoqandin kərə,

Əgzining bir bulungida *yaloquz* yetip kəpқан yahxi. □ ■

□ **21:2 «Kəlbdeki niyətlər»** — ibraniy tilida «kəlblər» deyilidu.

■ **21:2** Pənd. 16:2 ■ **21:3** 1Sam. 15:22; Zəb. 50:8-14; Yəx. 1:11, 16; Həox. 6:6 □ **21:4 «yamanlarning qirişi»** — muxu yərdə «qiraş» bəlkim adəmning rohini, yəni adəmning əng qongqur yerini kərsitidu (20:27-ayətni kərüng). Baxka birhil təjmisü

«yamanlarning həsuli» ■ **21:5** Pənd. 10:4; 13:4 ■ **21:6** Pənd. 10:2, 4; 13:11 □ **21:9 «Sokuxkək hotun bilən azadə eydə billə turoqandin kərə,...»** — yaki «Sokuxkək hotun bilən azadə eydə olturoqandin kərə,...».

■ **21:9** Pənd. 21:19; 25:24; 27:15

10 Yaman kixining kəngli yamanlıqkila
hərisməndur;

U yekiniöqimu xapaət kərsətməs.

11 Həkawurning jazaqa tartilixi, bilimsizgə ibrət
bolar;

Dana kixi qobul qiloqan nəsihətlərdin tehimu
kəp bilim alar. □ ■

12 Həkkaniy Boləuqi yamanning öyini kəzlər;

U haman yamanlarni yamanlıqqa qoyup
yikitar. □

13 Miskinləarning nalisioqa kulikini yoputup kari
bolmioquqi,

Ahiri əzi pəryad kətürər,

Birək heqkim pərwa kılməs.

14 Yoxurun sowəqat oqəzəpni basar;

Yəng iqidə berilgən para kəhr-oqəzəpni
pəsəytər. □ ■

15 Adalətni bəja kəltürüx həkkaniylarning hux-
allikidur,

Birək yamanlıq qiloquqilaroqa wəhimidur.

16 Həkmət yolidin ezip kətkən kixi,

Ərwahlarning jamaiti iqidikilərdin bolup
qalar. □

17 Tamaxoqa berilgən kixi namrat qalar;

Yaoq qaynaxka, xarab iqixkə amraq beyimas.

□ **21:11 «Həkawurning...»** — yaki «Məshirə qiloquqining...».

■ **21:11** Pənd. 19:25 □ **21:12 «Həkkaniy boləuqi»** — demisəkmü «Həkkaniy Boləuqi» Huda Əzidur. □ **21:14 «yəng iqidə»** — ibraniy tilida «baqir iqidə». **«Yoxurun sowəqat oqəzəpni basar... kəhr-oqəzəpni pəsəytər»** — demisəkmü, bu hil pənd-nəsihət bundak ixlarni tərpliməydu, pəkət omumiyy əhwalni təswirləydu, halas. ■ **21:14** Pənd. 17:8; 18:16

□ **21:16 «Ərwahlar»** — əlükləarning rohlirini kərsitidu.

18 Yaman adəm həkəkaniy adəm üçün görü pulin-
ing ornida qalar;

Ezilgən duruslarning ornioğa iplaslar qalar.■

19 Sokuxqak wə terikkək ayal bilən ortak
turoqandin,

Qəl-bayawanda yaloquz yaxioqan yahxidur.■

20 Aqılanining öyidə baylıq bar, zəytun may bar;
Biraq əhməklər tapqinini utturluk buzup-qaqar.

21 Həkəkaniyət, mehribanlikni izdigüqi adəm,

Həyat, həkəkaniyət wə izzət-hərmətkə erixər.

22 Dana kixi küqlüklər xəhiringning sepilioğa
yamixar,

Ularning tayanqi bolqan korqinini qulitar.

23 Əz tiliqə, aqziqə igə bolqan kixi,

Jenini awariqiliklərdin saklap qalar.■

24 Qongqilik kılqanlar,

«Həkawur», «həli qong», «mazakqi» atilar.

25 Hürun kixi öz nəpsidin həlak bolar,

Qünki uning qoli ixka barmas;

26 Nəpsi yaman bolup u kün boyi təmə kılip
yürər;

Biraq həkəkaniy adəm həqnemini ayimay sədikə
kılar.■

27 Yaman adəmning qurbanliqi Pərwərdigarqə
yirginqliktur;

Rəzil qərəzdə əpkelingən bolsa tehimu xun-
daqtur!■

28 Yaloqan guwahlıq kılquqi həlak bolar;

■ 21:18 Pənd. 11:8 ■ 21:19 Pənd. 21:9; 25:24 ■ 21:23 Pənd.
18:21 ■ 21:26 Zəb. 37:26 ■ 21:27 Pənd. 15:8; Yəx. 1:13; Yər.
6:20; Am. 5:21

Əyni əhwalni anglap sözligən kixining sözi əbədgiqə aqar.■

²⁹ Yaman adəm yüzini kəlin kilar;

Durus kixi yolini oylap puhta basar.

³⁰ Pərwərdigarəqa qarxi turalaydioqan heqkandəq danalix, əkil-parasət yaki tədbir yoqtur.

³¹ Atlar jəng küni üqün təyyar kilinəqan bolsimu, Biraq oqelibə-nijat pəkət Pərwərdigardindir.■

22

¹ Yahxi nam zor bayliqqa igə boluxtin əwzəl; Kədir-qimmət altun-kümüxtin üstündür.■

² Gaday bilən bay bir zeminda yaxar;

Hər ikkisini yaratqan Pərwərdigardur.□ ■

³ Zerək kixi bala-kazani aldın kərüp qaqar; Saddilar aldioqa berip ziyan tartar.■

⁴ Əzini təwən tutup, Pərwərdigardin əyminixning bərikiti — bayaxatliq, izzət-hərmət wə həyattur.

⁵ Hiyliqərləning yolida tikənlər, tuzaklar yatar; Əz yolioqa həzi boləqan kixi ulardin yiraq bolar.□

⁶ Balioqa kiqikidə mijəzigə qarap durus tərbiyə bərsəng,

■ 21:28 Pənd. 19:5, 9 ■ 21:31 Zəb. 20:7; 33:16-17 ■ 22:1 Top. 7:1 □ 22:2 «Gaday bilən bay bir zeminda yaxar» — ibranij tilida: «Gaday bilən bay bir-birigə yoluqar». ■ 22:2 Pənd. 29:13 ■ 22:3 Pənd. 27:12 □ 22:5 «Əz yolioqa həzi boləqan kixi» — ibranij tilida «Əz jənini saqlaydioqan kixi».

Qong bolqanda u xu yoldin qikmas.□

⁷ Baylar miskinlərne baxkurur;

Kərzdar kərz igisining kulidur.

⁸ Nahəqlik urukini qaqqanning alidiqan hösuli balayi'apəttur;

Uning oqəzəp-həywisi qüxər.□ ■

⁹ Sehiy adəm bərikət tapar;

Qünki u miskinlərgə öz nenidin bөлüp bərgüqidur.□ ■

¹⁰ Həkawurni qoqliwətsəng, jedəl-majira besilar;

Kelixməslıklar wə xərməndiqiliklər tügər.

¹¹ Pak niyətni kədirləydiqan kixining səzliri güzəldur;

Xunga padixah uning bilən dost bolar.■

¹² Pərwərdigarning kəzi ilim-həqiqətne saqlar;

□ **22:6 «Baliqə kiqikidə mijəzigə qarap durus tərbiyə bərsəng, ... yoldin qikmas»** — bizningqə bu pənd hər bir balining aləhdiliki, hasliqi bar, xunga baliqə öz mijəzigə, mahiyitigə qarap tərbiyə berix kerək, degənni kərsitidu. Baxqa birhil tərjimi: «Baliqə kiqikidə həqqaniy yolda mengixni əgətsəng,... yoldin qikmas». Bəzi xərhiqlər ayətni «kinayilik səz» dəp qüxinip: «Baliqə kiqikidə əzi haliqan (xəhsiyətqi) yol boyiqə tərbiyə bəriwər! Mana, qong bolqanda u xu yoldin qikmas!» dəp tərjimə qilidu (demək, balini ərkiətmə!).

□ **22:8 «Uning oqəzəp-həywisi»** — ibraniy tilida «Oqəzipini yətküzidiqan həsisi» deyilidu. ■ **22:8** Ayup 4:8; Həox. 10:13

□ **22:9 «Sehiy adəm»** — ibraniy tilida «sehi kəzlük kixi».

■ **22:9** 2Kor. 9:6 ■ **22:11** Zəb. 101:6

U iplaslarning sөzlirini eqip taxlap bikar kılar.□

13 Hürun adəm: «Taxkırida bir xir turidu, Koqioqa qıksam ɵltürölümən!» — dəydu.■

14 Zinahor ayalning aqzi qongkur bir oridur; Pərwərdigar narazi boləqan kixi uningəqa qüxüp ketər.■

15 Nadanlıq səbiy balılarning kəlbige baqlaqlıktur;

Biraq tərbiyə tayıki buni uningdin yirak kılar.■

16 Miskinləni ezix bilən bay boləqan, Wə baylarəqa sowəqat sunidəqan kixi, Ahiri pəkət yöksullukta qalar.■

Ottuz həkmətlik sөz

17 Kulak sal, sanga aqılanilərnin sөzlirini ɵgitəy;

Kəngöl koyup bilimimni ɵgəngin.

18 Ularni kəlbindingə qing tutsang,

Ular sanga xerin bolar,

Ləwliringdə səp bolup təyyar turidu.

19 Qin kəlbinq bilən Pərwərdigarəqa tayinixing üqün,

Bügün *bu həkmətlik sөzləni* baxqa birsigə əməs,

Bəlki sanga yətküzdum.

□ **22:12 «Pərwərdigarning kəzi ilim-həqıqətne saklar»** — Pərwərdigar hər bir dəwrədə, hər bir yərdə ɵzini kərsitidəqan ispat-həqıqətne saklaydu, həm xundakla xu ispat-həqıqətne kədirləydəqan, xularəqa guwah beridəqan kixiləni saklaydu («Rim.» 1:19-20ni kərüng); U yənə barlıq insanlarəqa kalam-xerif (Tawrat, Zəbur, Injil) bərgüqidur. ■ **22:13** Pənd. 26:13 ■ **22:14** Pənd. 2:16; 5:3; 7:5; 23:27 ■ **22:15** Pənd. 13:24; 19:18; 23:14; 29:15,17 ■ **22:16** Pənd. 14:31; 17:5

20 Uningdin mana ottuzni yazdim,
Buning iqidə nəsihətlər həm bilim bar. □

21 Bular bilən həqiqətning sözlirining dərwəkə
həqiqət ikənlikini bilələysən,
Wə xundak kılıp seni əwətküqilərgə
həqiqətning sözliri bilən jawab qayturalaysən.

22 Yoksuldin bulap alma, u kəmbəoşəl tursa,
Ajiz məminlərnı sorak ornıda bozək kılma. □ ■

23 Qünki Pərwərdigar ularning dəwasını
kötürər,
Ulardin bulap aləqanlardın bulap alar.■

24 Mijəzi ittik adəm bilən dost bolma,
Kəhrlik adəm bilən arılaxma,

25 Bolmisa, uning yaman yolını əginip kəlip,
kiltakka qüxisən.

26 Baxkılaraqə *kepil bolup* qol bərgüqilərdin
bolma,

Kərzlərnı tələxkə kapalet bərgüqilərdin bolma;■

27 Sening qayturalıoqudək nərsəng boləqan bolsa,
Ular orun-kərpiliringni bikardin-bikar astingdin
elip kətmigən bolatti!■

28 Ata-bowiliring pasilni bəlgiləp bərgən kona

□ **22:20** «Uningdin mana ottuzni yazdim» — bu «ottuz söz» 22:22-24:22də tepilidu. Baxka birhil tərjimisi: «Uningdin mana əla sözlərnı yazdim». □ **22:22** «sorak ornı» — ibraniy tilida «xəhər dərwazisi» — yəni sot kılidoqan yərnı kərsitidu. ■ **22:22** Mis. 23:6; Ayup 31:13; Zəb. 82:3, 4; Zək. 7:10 ■ **22:23** Mis. 22:22, 23; Zəb. 10:17-18 ■ **22:26** Pənd. 6:1; 11:15 ■ **22:27** Pənd. 20:16

qəgra taxlirini yətkimə.■

²⁹ İxni əstayidil wə qakқан bejiridioğan kixini kərgənmiding?

U pəs adəmlərninğ hizmitidə bolmas;

Padixahlarning aldidə turar.□

23

¹ Katta ərbab bilən həmdastihan bolsang, Aldingdiki kim ikənlikini obdan oylan.

² İxtiyinğ yaman bolsa, Gelingoğa piqaq təngləp turoqandək özünğni tart.□

³ Uning nazunemətlirini tama qılma, Ular adəm aldaydioğan tamaqlardur.

⁴ Bay bolimən dəp özünğni upratma; Özünğning zehningni bu ixka qaratma.□

⁵ *Bayliqlaroğa* kəz tikixinğ bilənla, ular yoq bolidu;

Pul-mal dər wəkə əzigə kanat yasap, Huddi bürküttək asmanoğa uqup ketər.

⁶ Aq kəzning nenini yemə, Uning esil nazunemətlirini tama qılma;

■ 22:28 Qan. 19:14; 27:17; Pənd. 23:10 □ 22:29 «Əstayidil wə qakқан» — ibraniy tilida birlə söz («mahir») bilən ipadilinidu.

□ 23:2 «Özünğni tart» — ibraniy tilida «gelingoğa piqaq təngləp tur» degən söz bilən ipadilinidu. □ 23:4 «Özünğning zehningni bu ixka qaratma» — baxka birhil tərjimisi: «Öz əqlinğdin qekinip özünğni tart». 3:5-ayətni kərunğ.

⁷ Qünki uning kəngli kəndək boləandək, özimu xundək.

U aozida: — Kəni, alsila, iqsilə! — desimu, Biraq kənglidə seni oyliqini yəq.

⁸ Yegən bir yutum taamnimu kusuwetisən, Uningə qə qılə qıraylıq səzliringmu bikarə qə kətkən bolidu.

⁹ Əhməkkə yol kərsitip salma, Qünki u əkil səzliringni kəzgə ilmas.■

¹⁰ Kədimdə bekitkən yərning pasil taxlirini yətkimə,

Yetimlarning etizliriqimu ayaq basma;■

¹¹ Qünki ularning Həmjəmət-Kutkuzoquqi in-tayin küqlüktur;

U Əzi ular üqün üstüngdin dəwa kılar.□

¹² Nəsihətkə kəngül qoy, İlim-bilimlərgə kulak sal.

¹³ Balangə tərbiyə berixtin erinə; Əgər tayak bilən ursang, u ölüp kətməydu;■

¹⁴ Sən uni tayak bilən ursang,

■ **23:9** Pənd. 9:8; Mat. 7:6 ■ **23:10** Pənd. 22:28

□ **23:11** «**Həmjəmət-Kutkuzoquqi**» — kona İsrailda «həmjəmət-kutkuzoquqi» («goel»)ning kilidiqan yənə bir ixi özining jəmətidiki uwal kılinə qılə qılə adalətni yürgüzüx idi. Uning uruk-tuqanlıridin birsi qatillik kəstigə uqriqan bolsa, «həmjəmət-kutkuzoquqi»ning qatılını öltürüx həküki həm wəzipisi bar idi. Muxu ayəttiki «həmjəmət-kutkuzoquqi» bolsa Huda Əzidir, əlwəttə. ■ **23:13** Pənd. 13:24; 19:18; 22:15; 29:15,17

Bəlkim uni təhtisaradin kütquziwalisən. □

15 I oşlum, dana bolsang,
Mening kəlbim kəngə hux bolar idi!

16 Aqzingda orunluk sözlər bolsa, iq-iqimdin xadlinimən. □

17 Gunah sadir kəloquqilaroqa rəxk kılma,
Hərdaim Pərwərdigardin əyminixtə turəşin; ■

18 Xundak kəloqiningda jəzmən kəridioqan yahxi kününg bolidu,
Arzu-ümidning bikaroqa kətməs. ■

19 I oşlum, səzümgə kulak selip dana bol,
Kəlbəngni *Hudaning* yolioqa baxlioşin.

20 Məyhorlaroqa arilaxma,
Nəpsi yaman gəxhorlar bilən bardi-kəldi kılma; ■

21 Qünki hərəkkəx bilən nəpsi yaman ahirida yoksullukta kəlar,
Oşəplət uykusioqa patқанlaroqa jəndə kiyimni kiygüzər.

22 Seni tapқан atangning səzini angla,
Anang kəriqanda uningə hərmətsizlik kılma. ■

23 Həkikətəni setiwal,
Uni hərgiz setiwətmə.
Danalığ, tərbiyə wə yorutuluxnimu al. ■

□ **23:14 «təhtisara»** — əlgənlərnin rohliri baridioqan jayni kərsitidu. □ **23:16 «iq-iqimdin xadlinimən»** — ibraniy tilida «bərəklirim xadlinidu». ■ **23:17** Zəb. 37:1; 73:3; Pənd. 24:1 ■ **23:18** Pənd. 24:14 ■ **23:20** Yəx. 5:22; Luqa 21:34; Rim. 13:13; Əf. 5:18 ■ **23:22** Pənd. 1:8 ■ **23:23** Pənd. 4:7

24 Həkkaniy balining atisi qong huxallik tapar;
Dana ooulni tapkan atisi uningdin hursən bo-
lar.■

25 Ata-anangni sөyündürüp,
Seni tuoqkan anangni hux qil.

26 I oolum, kəlbini mangan tapxur;
Kəzlingmu həyatlik yollirimoqa tikilsun!

27 Qunki pahixə ayal qongkur oridur,
Buzuk yat ayal tar zindandur;■

28 Ular qarəqidək məküwelip,
Insaniyət arisidiki wapasizlarni kəpəytər.

29 Kimdə azab bar? Kimdə dərd-ələm? Kim jedəl
iqidə qalar? Kim nalə-pəryad kətürər? Kim
səwəbsiz yarilinar? Kimning kəzi kızirip ketər?

30 Dəl xarab üstidə uzun olturoqan,
Əbjəx xarabtin tetixqə aldirioqan məyhorlar!■

31 Xarabning əjayib kızillikioqa, uning jamdiki
julalikiqə,
Kixining gelidin xundəq silik ətkənlikigə
məptun bolup qalma!

32 Ahirida u zəhərlik yilandək qeqiwalidu,
Ok yilandək nəxtirini sanjiydu.

33 Kəz aldingda oqlitə mənzirilər kərünüdu,
Aozingdin qalaymikan səzlər qikidu. □

34 Huddi dengiz-okyanlarda ləyləp qaloqandək,
Yəlkənlik kemining moma yaqiqi üstidə
yatqandək bolisən.

■ 23:24 Pənd. 10:1; 15:20 ■ 23:27 Pənd. 22:14 ■ 23:30
Yəx. 5:11,22 □ 23:33 «**oqlitə mənzirilər kərünüdu**» — yaki
«oqlitə ayallar kərünüdu».

³⁵ Sən qoqum: — Birsı meni urdı, ləkin mən yarılanmıdım!

Birsı meni tayaq bilən urdı, biraq aqrıqını səzmidim!» — dəysən.

Biraq sən yənə: «Hoxumqa kəlsəmlə, mən yənılə xarabni izdəymən! — dəysən.

24

¹ Yamanlarqa rəxk qılma,
Ular bilən bardı-kəldı qılıxni arzu qılma;■

² Qünki ularning kəngli zorawanlıqnıla oylar;
Ularınq aqzi azar yətküzüxni səzlər.■

³ ailə bolsa danalıq asasıda bərpa qılınar;
Qüxinix bilən mustəhkəmlinər.

⁴ Bilim bilən əyning haniliri hərhil qımmətlik,
esil gəhərlərgə toldurular.

⁵ Dana adəm zor küqkə igidur;
Bilimi bar adəm qudritini axurar.■

⁶ Puhta nəsihətlər bilən jəng qılqın;
Qələibə bolsa Birdinbir Uluq Məslihetqi bilən bolar.□ ■

⁷ Danalıq əkilsiz adəmgə nisbətən tolimu egiz,
qüxiniksizdur;

■ 24:1 Zəb. 37:1; Pənd. 3:31; 23:17 ■ 24:2 Zəb. 10:7

■ 24:5 Pənd. 21:22 □ 24:6 «Qələibə bolsa birdinbir uluq məslihetqi bilən bolar» — «Birdinbir Uluq Məslihetqi» bizningqə Huda Əzini kərsitixi kerək. Baxqa birhil tərijimisi: «Məslihetqilər kəp bolsa, qələibə bolıdu». ■ 24:6 Pənd. 11:14; 15:22; 20:18

Qonglar xəhər dərwezisi aldiqə yiqilqanda u zuwan aqalmas.■

⁸ Əskilikni niyətligən adəm «suyikəstqi» atilar.

⁹ Əhməqliktin bolqan niyət gunahdur;
Hakawur kixi adəmlərgə yirginqliktur.

¹⁰ Bexingqə eqiir kün qüxkəndə jasarətsiz bolsang,
Küqsiz hesablinisən.

¹¹ *Səwəbsiz* əlümgə tartiloqlanlarni kutkuzoqin;
Boquzlinix həwpidə turqlanlardin yardəm qolungni tartma;■

¹² Əgər sən: «Bu ixtin həwirimiz yoqtur» desəng,
Hər adəmning kənglini taraziqə Saloquqi buni kərməsmu?
Jeningni həyat Sakliqquqi uni bilməsmu?
U hər bir insan balsining öz kilqlanliri boyiqə ularning əzigə yandurməsmu?■

¹³ I oqlum, həsəl *tapsang* istimal kil, u yaxxidur.
Hərə kənikidin aloqan həsəl bolsa tatliq tetiydu;

¹⁴ Danaliq bilən tonuxsang, umu kənglünggə xuningdək bolar;

Uni tapqiningda jəzmən yaxxi kəridioqan kününg bolidu,
Arzu-ümidinq bikarqə kətməs.■

■ 24:7 Pənd. 14:6 ■ 24:11 Zəb. 82:3-4 ■ 24:12 Ayup 34:11; Zəb. 62:12; Yər. 32:19; Rim. 2:6; Wəh. 22:12 ■ 24:14 Zəb. 19:11; 119:103; Pənd. 23:18

15 I rəzil adəm, həkkaniyning öyigə yoxurun
hujum kılıxni kütmə,

Uning turaloqusini bulioquqi bolma!

16 Qünki həkkanıy yəttə kətim yikilip qüxər,

Birəq ahiri yənə ornidin turar.

Lekin rəzil kixi külpət iqigə putlixip qüxər.■

17 Rəqibing yikilip kətsə hux bolup kətmə,

Düxmining putlixip qüxsə xadlanma;■

18 Pərwərdigar buni kərgəndə,

Bu kiliqingni yahxi kərməy,

Bəlkim oqəzipini rəqibinggə qüxürməsliki
mumkin.

19 Yamanlar *rawaj tapsa*, biaram bolup kətmə;

Rəzillərgə rəxk kılma.■

20 Qünki yamanlarning keləqiki yoxtur,

Uning qiriqimu əqürülər.■

21 I oqlum, Pərwərdigardin qorkqin,
padixahnimu hərmət kil.

Qutratkuqilar bilən arilaxma.

22 Bundəq kixilərgə kelidioqan balayi'apət ux-
tutut bolar,

Pərwərdigar bilən padixahning ularni qandəq
yokitidioqanliqini biləmsən?□

Baxqa əqliyə sözlər

■ **24:16** Ayup 5:19; Zəb. 34:19; Am. 5:2; 8:14 ■ **24:17** Ayup

31:29; Pənd. 17:5 ■ **24:19** Zəb. 37:1; 73:3; Pənd. 3:31;

23:17; 24:1 ■ **24:20** Ayup 18:5, 6; Pənd. 13:9; 20:20 □ **24:22**

«**Pərwərdigar bilən padixahning...**» — ibraniy tilida: «Ular
ikkisining...».

23 Bularmu aqılanilərnin səzliridur: —

Sot kılqanda bir tərəpkə yan besix kət'iy bolmas. □ ■

24 Jinayətqigə: «Əyibsiz sən» dəp həküm qıkarqan kixigə,

Həklər lənət eytar;

Əl-yurtlar uningdin nəprətlinər. ■

25 Birəq ular jinayətqining gunahini eqip taxlıqan kixidin hursən bolar,

Ular uningqa bəht-saadət tilixər.

26 Durus jawab bərgüqi,

Goyaki kixining ləwlirigə səygüqidur. □

27 Awwal sirtta ixliringning yolini hazirlap,

Etiz-erikliringni təyyarla,

Andin əyüngni saləqin.

28 Yeqiningqa qarxi asassiz guwahlik kılma;

Aqzingdin heq yaləanqilik qıqarma.

29 «U manga qandaq kılqan bolsa, mənmu uningqa xundak kılimən,

Uning manga kılqinini əzigə yandurimən», degüqi bolma. ■

30 Mən hurunning etizlikidin əttim,

□ **24:23** «kət'iy bolmas» — ibraniy tilida «yahxi əməs».

■ **24:23** Mis. 23:3, 6; Law. 19:15; Qan. 1:17; 16:19; Pənd. 18:5; 28:21; Yh. 7:24; Yaq. 2:1 ■ **24:24** Pənd. 17:15; Yəx. 5:23

□ **24:26** «**Durus jawab bərgüqi, goyaki kixining ləwlirigə səygüqidur**» — ayətnin bəxqa birhil təjimişi «Ular durus jawab bərgən kixining ləwlirigə səyüp qoyar». ■ **24:29** Rim. 12:17,19

Əkilsizning üzümzarlığı yenidin mangdim,

³¹ Mana, hər yeridin tikənlər əsüp çikқан,

Hohilar yər yüzini besip kətkən,

Qoruk temi ərülüp kətkən!

³² Ularni kərgəq, obdan oylandim;

Kərginimdin sawaq aldim: —

³³ Sən: «Yənə birdəm kəzümni yumuwalay,

Yənə birdəm uhliwalay,

Yənə birdəm put-qolumni almap yetiwalay» —

desəng, ■

³⁴ Namratlıq bulangqidək seni besip kelər,

Həjətmənlik qalkanlıq əskərdək sanga hujum

kilar.

25

Sulaymanning pənd-nəsihətlirining dawami

¹ Təwəndə bayan kəlinidiqanlirimu Sulaymanning pənd-nəsihətliri; bularni Yəhədaning padixahı Həzəkiyaning ordididikilər kəqürüp hatiriligən: —

² Pərwərdigarning uluqluqi — Əzining kəloqan ixini axkarilimioqinida;

Padixahlarning uluqluqi — bir ixning sirini yexəliginidə. ■

³ Ərxning egizlikini,

Zeminning qongqurluqini,

Wə padixahlarning kənglidikini məlqərləp bilgili bolmas.

4 Awwal kümüxning poki ayrilip tawlansa,
Andin zərgər nəpis bir qaqa yasap qıkar.

5 Awwal padixahning aldidiki rəzil hizmətkarlıri
kooqliwetilsə,

Andin uning təhti adalət üstigə qurular.■

6 Padixahning aldidida özüngni həmmining aldi
kılıp kərsətmə,

*Uning aldidiki*ərbablarning ornida turuwalma;

7 Ornungni özüngdin yukiri janabka berip, un-
ing aldidida pəgahka quxürülginingdin kərə,
Özgilərninğ seni tərgə təklip kılıqini yax-
idur.□ ■

8 Aldirap dəwaşa barmioşin,
Mubada berip, yekining *üstün qikip* seni lət
kilsa, qandaq kilisən?■

9 Yekining bilən munaziriləxsəng,
Baxqılarning sirini aqma.

10 Bolmisa, buni bilgüqilər seni əyibləydu,
Sesik namdin qutulalmaysən.

11 Waqti-jayida kılınoşan söz,
Kümüx ramkılarəşa tiziloşan altun almilardur.

12 *Kulakka* altun halka, nəpis altundin yasaloşan
zinnət buyumi yaraxkandək,
Akılanining agahlandıruxi kəngül qoyoşanning
kılıkişəşa yarixar.

13 Huddi orma waqtidiki tomuzda *iqkən* qar
süydək,

■ 25:5 Pənd. 20:8, 28 □ 25:7 «Ornungni özüngdin yukiri
janabka...» — ibraniy tilida «Əz közüng körgən janabka...».

■ 25:7 Luqa 14:7-11 ■ 25:8 Pənd. 18:17

Ixənqlik əlqi özini əwətküqilərgə xundak bolar;
U hojayinlirining kəksi-qarnini yaxartar.□ ■

14 Yamoquri yok bulut-xamal,
Yaloqan sowoqatni wədə kilip mahtanoquqioq
ohxaxtur.

15 Uzunoiqə səwr-takət kilinsa, həkümdarmu
qayil kilinar,
Yumxak til səngəklərdinmu ətər.■

16 Sən həsəl tepiwaldingmu?
Uni pəkət toyoquqila yə,
Kəp yesəng yanduruwetisən.

17 Koxnangning bosuqisiqə az dəssə,
Ular səndin toyup, əq bolup qalmisun.

18 Yaloqan guwahlik bilən yekiniqə kara
qapliqūqi,
Huddi gürzə, kiliq wə ətür okqa ohxaxtur.■

19 Sunuq qix bilən qaynax,
Tokur put *bilən mengix*,
Külpət künidə wapasiz kixigə ümid
baqliqandəktur.

20 Qix künidə kixilərninq kiyimini salduruwetix,
Yaki suda üstigə aqqıq su kuyux,

□ 25:13 «**Huddi orma waqtidiki tomuzda iqqən qar süyidək**» — ibraniy tilida: «Huddi orma waqtidiki qarning salkinidək» deyilidu. ■ 25:13 Pənd. 13:17 ■ 25:15 Pənd. 15:1; 16:14 ■ 25:18 Zəb. 11:2; 57:4; 59:7; 120:3-4; Pənd. 12:18

Kəyoqluluk kixining aldida nahxa
eytkəndəktur. □ ■

21 Düşminin qorsiqi aq bolsa,

Nan bər;

Ussiyan bolsa su bər; □ ■

22 Xundak kılsang, bexioya kəmür qoşini toplap
salayan bolisən,

Wə Pərwərdigar bu ixni sanga yanduridu. □

23 Ximal tərəptin qıqқан xamal kattıq yamoqur
elip kəlgəndək,

Qeqimqi xum qırayni kəltürər.

24 Soquxkak hotun bilən *azadə* eydə billə
turoqandin kərə,

Əgzining bir bulungida *yaloquz* yetip-qopқан
yahxi. □ ■

25 Ussap kətkən kixigə muzdək su berilgəndək,
Yıraq yurttin kəlgən hux həwərmu ənə xundak
bolar.

□ 25:20 «(ham) suda üstigə aqqıq su quyux» — suda
üstigə aqqıq su quyulsa, intayin aqqıq bir hıd qıkidu, xunga
mənisi: — «yarioya tuz səpkəndək» degəndək. ■ 25:20 Rim.
12:15 □ 25:21 «Düşminin...» — ibraniy tilida «Sanga
əq boləqanning...». ■ 25:21 Mis. 23:4, 5; Rim. 12:20

□ 25:22 «(düşmənning) bexioya kəmür qoşini toplap
salayan bolisən» — buning mənisi: «uni kattıq uyaldurisən». Bu
ibarə Misirdiki kona bir adətni kərsitidu. Kixilər towa
kıləlanlıqini bildürux üçün bexida bir siwət qoşni kətürüp
mangidu. Xunga «Uning bexioya kəmür qoşini toplap salisən»
degini, uning towa kıləxioya yardım berələysən» «wijdanini
oyqıtisən» degənliktur. □ 25:24 «Soquxkak hotun bilən
azadə eydə billə turoqandin kərə,...» — yaki «Soquxkak
hotun bilən azadə eydə olturoqandin kərə,...». ■ 25:24 Pənd.
21:9,19

26 Petikdilip süyi leyip kətkən bulak,
Süyi buloqiwetilgən kuduk,
Rəzillərgə yol koyoqan həkkəniy adəmgə ohxax-
tur.

27 Həsəlni həddidin ziyadə yeyix yahxi bolmas;
Biraq uluqlukni izdəxning əzi uluq ixtur.□

28 Əzini tutalmaydioqan kixi,
Wəyran bolqan, sepilsiz qaloqan xəhərgə ohx-
aydu.□ ■

26

1 Yazda qar yeoqix,
Orma waqtida yamoqur yeoqix
qamlaxmioqandək,
Izzət-hərmət əhməkkə layiq əməstur.

2 Ləyləp uqur yürgən kuqqaqtək,
Uqkan qarlioq yərgə konmioqandək,
Səwəbsiz qarəyix kixigə ziyan kəltürəlməs.

3 Atka kamqa, exəkkə nohta lazim boləqinidək,
Əhməkning dümbisigə tayaq layiqtur.■

4 Əhməkning əhmikənə gəpi boyiqə uningə
jawab bərmigin,

□ 25:27 «**Biraq uluqlukni izdəxning əzi uluq ixtur**» — bizningdə bu ayəttiki «uluqluk» Hudaning uluqlukini kərsitidu. İbraniy tilida «uluq» bilən «eoqir» bir səz boləqəqqa, bu ayətning baxka birhil təjimisı bar: «Eoqir ixlarnı oylinip sürüxtürüxning əzi eoqir ixtur». Yənə baxka birnəqəqə hil təjimiliri bar, jümlidin «Əz uluqlukini izdəx uluq ix əməs». □ 25:28 «**Əzini tutalmaydioqan kixi**» — «əzini tutalmaydioqan» degən səz ibraniy tilida «əz rohinı idarə qılalmaydioqan» dəp ipadilinidu.

■ 25:28 Pənd. 16:32 ■ 26:3 Zəb. 32:8, 9,10; Pənd. 10:13

Jawab bərsəng özüng uningəta ohxap kəlixing mumkin.

⁵ Əhməkning əhmikanə gepi boyiqə uningəta jawab bərgin,
Jawab bərmisəng u özining əhməklikini əkillik dəp qaoqlar.

⁶ Əz putini kesiwətkəndək,
Əz bexioğa zulumət tiligəndək,
Əhməktin həwər yollaxmu xundək bir ixtur.□

⁷ Tokurning karəta kəlmigən putliridək,
Əhməkning aozioğa selinoğan pənd-nəsihətmu bikar bolur.

⁸ Saloioğa taxni baqlap atkəndək,
Əhməkqə hərmət bildürüxmu əhmikanə ixtur.□

⁹ Əhməkning aozioğa selinoğan pənd-nəsihət,
Məstning kəlioğa sanjiloğan tikəndəktur.

¹⁰ Əz yeqinlirini qarisiəta zəhimləndürgən okyaqidək,
Əhməkni yaki udul kəlgən adəmni yallap ixlətkən hojayinmu ohxaxla zəhimləndürgüqidur.□

¹¹ It aylinip kelip əz kəsükini yalioğandək,
Əhmək əhməklikini kaytilar.■

¹² Əzini dana qaoqlap məmnun boləğan kixini kərdüngmu?

□ **26:6 «Əz bexioğa zulumət tiligəndək»** — ibranij tilida «huddi ziyən iqkəndək». □ **26:8 «Salioğa taxni baqlap atkəndək,...»** — tax salioğa baqlap qoyulsa, uni saloqidin qikarəqili bolmaydu, əlwəttə.

□ **26:10 «Əz yeqinlirini qarisiəta zəhimləndürgən okyaqidək, əhməkni yaki udul kəlgən adəmni yallap ixlətkən hojayinmu ohxaxla zəhimləndürgüqidur»** — bu pənd-nəsihətning baxqa birnəqqə hil tərjimiliri bar. ■ **26:11** 2Pet. 2:22

Uningoşa ümid baqlimaqtin əhməkə ümid baqlimaq əwzəldur.■

13 Hürun adəm: — «Taxkırıda dəhxətlik bir xir turidu,

Koqıda bir xir yürüdü!» — dəp *əydin qıqmas*.■

14 Əz mujukıda eqilip-yepilip turəqan ixikkə ohxax,

Hürun kariwatta yetip u yak-bu yakka örülməktə.

15 Hürun qolini sunup qaqioşa tikkini bilən,

Ŋizani aozioşa selixtinmu erinə.■

16 Hürun əzini pəm bilən jawab bərgüqi yəttə kixidinmu dana sanar.

17 Koqıda keliwetip, əzigə munasiwətsiz maji-raoşa arilaxqan kixi,

Itning kulikini tutup sozoənoşa ohxax hətərgə duqar bolar.

18 Əz yəqinlirini aldap «Pəkət qakqak kılıp qoydum!» dəydiəqan kixi,

Otkaxlarni, oklarni, hərhil əjəllik qorallarni atqan təlwigə ohxaydu.

20 Otun bolmisa ot əqər;

Ŋəywət bolmisa, jedəl besilar.■

21 Qoqlar üstigə qaqqan kəmürdək,

Ot üstigə koyəqan otundək, jedəlqi jedəlni uləyatar.■

22 Ŋəywəthorning sözliri hərhil nazunemətlərdək,

Kixining kəlbige qongkur singdürülər.□ ■

■ 26:12 Pənd. 29:20 ■ 26:13 Pənd. 22:13 ■ 26:15

Pənd. 19:24 ■ 26:20 Pənd. 22:10 ■ 26:21 Pənd. 15:18;

29:22 □ 26:22 «Kixining kəlbige qongkur singdürülər» — ibraniy tilida «kixining qorsiqining iqli yərlirigə singdürülər».

■ 26:22 Pənd. 18:8

23 Yalkunluq ləwlər rəzil kəngüllərgə
koxuloqanda,

Sapal qaçıqə kümüx həl bərgəngə ohxaxtur.

24 Adawət saklaydıoan adəm əqini gəpliri bilən
yapsimu,

Kənglidə kat-kat suyikəst saklaydu.

25 Uning səzi qıraylık bolsimu, ixinip kətmigin;

Kəlbidə yəttə kat iplaslık bardur.

26 U əqmənlikini qıraylık gəp bilən yapsimu,

Lekin rəzilliki jamaətning aldida axkarilinar.

27 Kixigə ora kolioan əzi qüxər;

Taxni domilatqan kixini tax dumilap qaytip kelip
uni yanjar.■

28 Sahta til əzi ziyankəxlik kילוan kixilərgə
nəprətlinər;

Huxamət kילוuqi eoiz adəmni həlakətkə ittirər.

27

1 Ətiki kününg toqruluk mahtanma,

Qünki bir küni nemə bolidioiningnimu
bilməysən.■

2 Seni baxkilar mahtisun, öz aozing mundak
kilmisun,

Yat adəm seni mahtisun, öz ləwliring undak
kilmisun.

3 Tax eoqr, qum heli jing basar,

Birak əhmək kəltüridiqan hapiqilik ikkisidin
tehimu eoqirdur.

4 Oqəzəp rəhimsizdur,

■ 26:27 Zəb. 7:15-16; 9:15; 10:2; 57:6; Top. 10:8 ■ 27:1 Yak.
4:13, 14

Kəhr bolsa kəlkündək adəmni ekıtip ketər,
Bırak kim həsəthorluk aldıda taqabil turalısın?

⁵ Axkara əyibləx yoxurun muhəbbəttin əladur.

⁶ Dostning qolidin yegən zəhimlər sadıqlıqtın bolıdu;

Bırak düxmənning səyüxliri hiyliğərliktur. □

⁷ Tok kixi həsəl kənikidinmu bizardur,

Aq kixigə hərəkəndək aqqıq nərsimu tatlıq bilinər. □

⁸ Yurt məkanidin ayrılqan kixi,

Uwisidin ayrılıp yürgən quxka ohxar.

⁹ Ətir wə huxbuy kəngülni aqar,

Jan kəyər dostning səmimiy məslihetı kixini riqbətləndürər.

Jan kəyər dostning səmimiy, huxhuy məslihetı kixini hux kılur.

¹⁰ Əz dostungni, atangning dostinimu untuma;

Bexingqa kün qüxkəndə qerındixingning əyigə kirip yelinma;

Yekindiki dost, yiraktiki qerındaxtin əla. ■

¹¹ I oqlum, dana bol, kənglümni hux kıl,

Xundək kılqiningda meni məshirə kılidoqanlarqa jawab berələymən.

¹² Zerək kixi bala-qazani aldin kərüp qaqar;

Saddılar aldioqa berip ziyan tartar. ■

¹³ Yatka kepil bolqan kixidin kərzgə tonini tutup alqın;

□ **27:6 «Dostning qolidin yegən zəhimlər sadıqlıqtın bolıdu»** — yaki «Dostning qolidin yegən zəhimlər adəmni həqiqətkə yətküzər». □ **27:7 «Tok kixi həsəl kənikidinmu bizardur»** — yaki «tok kixi həsəl kənikini dəssiwetidu».

■ **27:10** Pənd. 17:17; 18:24 ■ **27:12** Pənd. 22:3

Yat hotunoğa kapalet bərgən kixidin kapalet puli al.■

14 Kax səhərdə turup, yukiri awazda dostioğa bəht tiligənlik, Özini qarəax həsablınar.

15 Yamoqurluq kündiki tohtimay qüxkən tamqə-tamqə yeoqin, Wə soquxkax hotun bir-birigə ohxaxtur.■

16 Uni tizgənləx boranni toşqanoğa, Yaki yaqni ong qol bilən qanggallioqanoğa ohxaxtur.

17 Təmürni təmürgə bilisə ötkürləxkəndək, Dostlarmu bir-birini ötkürləxtürər.

18 Ənjür kəqitini pərwix kiloquqi uningdin ənjür yəydu;

Hojayinini asrap kütkən qul izzət tapidu.

19 Suda adəmning yüzi əks ətkəndək, İnsanning qəlbining qandaqlıqi öz yenidiki kixi arkilik bilinər.□

20 Təhtisara wə həlakət hərgiz toymioqandək, Adəmning aq kəzliri qanaət tapmas.□ ■

21 Sapal qazan kümüxnı, qanak altunni tawlar, Adəm bolsa mahtaloqanda sinilar.

22 Əhməkni buoqday bilən birgə səndəldə talkan qilip soxsangmu, Əhməkliqi yənıla uningda turar.

■ 27:13 Pənd. 6:1, 2; 11:15; 17:18; 20:16 ■ 27:15 Pənd. 19:13

□ 27:19 «**İnsanning qəlbining qandaqlıqi öz yenidiki kixi arkilik bilinər**» — baxka birhil tərjimisi: «İnsanning qəlbining qandaqlıqi öz yenidiki kixining qəlbigə məlum bolar (əks etər)». □ 27:20 «**Təhtisara**» — əlgənləarning roqliri baroqan jay. «**Həlakət**» — bəlkim «həlak kiloquqi» degən yaman bir pərixtidur. «Wəh.» 9:11ni kəruq. ■ 27:20 Top. 1:8

23 Padiliringning əhwalini obdan bilip tur,
 Mal-waranliringdin yahxi həwər al;
 24 Qünki bayliqning mənggü kapaliti bolmas,
 Taj-təhtmu dəwrdin-dəwrgiqə turamdu?
 25 Kuruoqan qəplər oruloqandin keyin,
 Yumran qəplər əsüp qıkkanda,
 Taoq baqridinmu yawayi qəplər yioqilqanda,
 26 Xu qaşda qozilarning yungliri kırkilip kiyim-
 ing bolar;
 Əqkilərnı satqan puloqa bir etiz kelər, ■
 27 Həmdə əqkilərnıng sütli ri sening həm ailidik-
 iliringning ozuklukini,
 Dedəkliringning korsikini təminləxkimu yetər.

28

1 Yamanlar heqkim koşlimisimu kaqar;
 Birak həqkanıylar xir yürək batur kelər. ■
 2 Yurtta gunahlar kəpəysə, uning əmirli ri kəp
 almixar,
 Lekin uni sorioquqi yorutulqan wə bilimlik
 bolsa, yurt aman-muqim uzun turar.
 3 Miskinlərgə zulum seliwatqan bir kəmbəoqəl,
 Huddi *ziraətlərnı* yatquzup denini
 koymaydioqan kara yamoquroqa ohxaydu.
 4 Təwrat qanunidin waz kəqkənlər yamanlarnı
 yahxi dəp mahtar;
 Birak qanunni tutquqılar ularoqa qarxi kürəx
 kılar.
 5 Rəzillər adalətni qüxənməs;

■ 27:26 1Tim. 6:8 ■ 28:1 Law. 26:36; Qan. 28:28; Yəx. 57:21

Birəq Pərwərdigarni izdigüqilər həmmə ixni qüxinər.

⁶ Pəzilətlik yolda mangoan miskin kixi, Sahta, ikki yüzlimə bay adəmdin yahxidur.■

⁷ Təwrat-kanunioa itaət qiloan yigit əkillik oquldu;

Birəq nan kəpilaroəa həmraə, boluquci atisini nomusəa qaldurar.■

⁸ Jazanihorluq qilip yukiri əsüm arkilik bayliqlar tapəan kixi,

Ahirida bularni miskinlərgə həyrihaəlik qiloquqining qolioəa ətküzüx üqün toplioandur.■

⁹ Kimki Təwrat-kanunini anglimaymən dəp qulikini yopursa,

Hətta dualirimu ləniti bolup qalar.

¹⁰ Kimki duruslarni yaman yoloəa azdursa,

Əzi kolioəan orisioəa əzi qüxər;

Birəq pak-diyənətlik adəm yaxxilikkə mirashor bolar.■

¹¹ Bay dərwəkə əzini dana sanar;

Birəq yorutuləan miskin uni həman kərüp yetər.

¹² Həqəaniylar əalibiyətlik bolsa,

Jahanni təntənə qaplar;

Birəq yamanlar mərtiwigə qiqsa, halayik əzlrini qaquurar.■

¹³ Əz gunahlrini yoxuroəan kixi ronəq tapmas;

Birəq ularni tonup ikrar qilip, ulardin waz kəqəən kixi rəəim-xəpətkə erixər.■

■ 28:6 Pənd. 19:1 ■ 28:7 Pənd. 29:3 ■ 28:8 Law. 25:35-37

■ 28:10 Pənd. 26:27 ■ 28:12 Pənd. 11:10,11 ■ 28:13 Zəb.

32:3, 5; 1Yuhə. 1:9, 10

14 *Pərwərdigardin* hərdaim qorqup yürəgən kixi xunqə bəhtliktur!

Birəq kənglini tax kıləqan balayi'apətkə qalar.□

15 Hərkirəp turəqan xir,

Yaki *owni izdəp* keziwatqan eyiğ qandağ bolsa, Yoxsul pıkralarınğ üstidiki rəzil həkimmu xundaqtur.

16 Yoritulmioqan əmir haman zor bir zalim bolup qıqar,

Birəq haram baylıqlarəqə nəprətlənsə, təhtidə uzun olturar.

17 Qan təkən kixi kərz bilən hangəqə qarap yügürər;

Uni həkım tosmisun!□

18 Səmimiy, diyanətlik yolda mangoqan qutular; İkki yolda mangoqan sahta kixi ularning biridə haman yikilip quxər.

19 Öz yerigə tirixip ixligən dehqanning neni yetip axar;

Birəq bikar yürüp ham hiyallarni qoqliqan kixining yoxsulluqi mol bolar!

20 Rastqil kixining bəhti kəpiyər;

Birəq bay boluxqə aldirioqan kixi jazadin qeqip qutulalmas.■

21 Birigə yan besix qət'iy bolmas;

□ **28:14 «Pərwərdigardin hərdaim qorqup yürəgən kixi xunqə bəhtliktur»** — əyni teksttə «Pərwərdigar» deqən söz tepilmaydu. Xunga baxqə birhil tərjimisi: «Gunah qilixtin hərdaim qorqup yürəgən kixi». □ **28:17 «Uni həkım tosmisun!»** — baxqə birhil tərjimisi: «Həkım uningəqə hımayə bolmisun!». Təwrat qanuni boyiqə adəmnı tasadiپی öltürgən kixi «panahlıq xəhər»lərgə qaqsə bolatti. Əmma gunahı bar kixilər haman xu xəhərlərdin hımayə alalmaytti

(«Qel.» 6:34-35ni kərüng). ■ **28:20** Pənd. 13:11; 20:21; 23:4

Qünki bəzilər hətta bir burda nan üçünmu
gunah ötküzər. □ ■

22 Nəpsi toymas kixi baylıqlarni közlöp
aldiraydu,

U namratlıqning öz bexioğa qüxidioğınidin
bihəwərdur. □

23 Baxkılarning hatalıqini oquq əyibligən kixi,
Haman huxamət kılouqioğa qarioğanda köprək
iltipət tapar.

24 Ata-anisining təəllukatini oqırılöp, «Bu
heqkandak gunah əməs» degən kixi,
Hələk kılouqıning xerikidur.

25 Nəpsi toymioğur kixi jedəl-majira teriydu;
Biraq Pərwərdigarğa tayanğan kixi ətlinər. □ ■

26 Əzining kəngligə ixəngən kixi əhməktur;
Biraq danalıq bilən mangoğan nijət tapar.

27 Namratlarğa həyrhəhlik kılidioğan kixi
mohtajlıq tartmas;

Lekin həjətmənni kərsimu kərməskə saloğan
kixi köpligən qaroişqə uqrar. ■

28 Yamanlar mərtiwigə qıksa, halayik əzlrini
kaçurar;

Lekin ular zawal tapsa, həkkanıylar rawaj
tapar. ■

□ 28:21 «kət'iy bolmas» — ibraniy tilida «yahxi əməs».

■ 28:21 Pənd. 18:5; 24:23 □ 28:22 «Nəpsi toymas kixi» —
ibraniy tilida «kəzi yaman kixi». □ 28:25 «Nəpsi toymioğur

kixi» — yaki «həli qong kixi». ■ 28:25 Pənd. 13:10; 15:18;

29:22 ■ 28:27 Qan. 15:7,8,10; Pənd. 19:17; 22:9 ■ 28:28

Pənd. 28:12

29

¹ Qayta-qayta əyiblinip turup yənə boyni
kəttiklik kılğan kixi,
Tuyuksizdin dawalıoqusiz yanjilar.

² Həkkaniylar güllənsə, pıkraliri xadlinar,
Kəbihlər hokuk tutsa pıkra nalə-pəryad
kötürər.■

³ Danalığın səyğən oşul atisini hux kilar;
Biraq paxxilərgə həmrah bolğan uning mal-
mülkini buzup-qaqar.■

⁴ Padixah adalət bilən yurtini tinq kilar;
Biraq baj-selik salğan bolsa, uni wəyran kilar.□

⁵ Öz yekiniğa huxamət kılğan kixi,
Uning putliriğa tor təyyarlap koyoqandur.

⁶ Rəzil adəmnin günahı özigə kapқан yasap
kurar;

Biraq həkkaniy kixi nahxilar bilən xadlinar.

⁷ Həkkaniy kixi miskinning dəwasiğa kəngül
bölür;

Biraq yamanlar bolsa bu ixni güxənməs.■

⁸ Həkawur kixilər xəhərnı küttritip dawaloqutar;
Biraq aqilanilər aqqıq oqəzəplərnı yandurar.

⁹ Dana kixi əhmək bilən dəwalaxsa,
Əhmək hürpiyidu yaki külidu, nətijisi haman
tinqlik bolmas.

¹⁰ Kanhorlar pak-diyanətliklərgə nəprətlinər;
Duruslarınin jenini bolsa, ular kəstlər.□

¹¹ Əhmək hərdaim iqidiki həmmini axkara kilar;

■ 29:2 Pənd. 11:10; 28:12,28 ■ 29:3 Pənd. 10:1; 15:20; 28:7;
Luğa 15:13 □ 29:4 «Biraq baj-selik salğan bolsa,...» —
yaki «biraq parihor bolsa,...». ■ 29:7 Ayup 29:16 □ 29:10
«Duruslarınin jenini bolsa, ular kəstlər» — baxka birhil
tərcimisi: «biraq duruslar ularning jenidin həwər alar».

Birəq dana əzini besiwalər.■

12 Həkümdar yaloqan səzlərgə kulaq salsə,
Uning barlıq hizmətkarlırı yaman əgənməy
qalması.

13 Gaday bilən uni əzgüqi kixi bir zeminda yaxar;
Hər ikkisining kəzini nurlanduruquqi
Pərwərdigardur.□ ■

14 Yoxsullarını diyanət bilən sorioqan
pədxahning bolsa,
Təhti mənngügə məhkəm turar.■

15 Tayaq bilən tənbiş-nəsihət balılərqa danalıq
yətküzər;

Birəq öz məyligə koyup berilgən bala anisini
hijalətkə qaldurar.■

16 Yamanlar güllinip kətsə, nəhəklik kəpiyə;,
Lekin həqkaniylar ularning yiqiləşinini kərər.■

17 Oqlungni tərbiyəlisəng, u seni aram
tapkuzar;

U kənglüngni səyündürər.■

18 *Pərwərdigarning* wəhiysi bolmioqan əlning
pukralırı yoldin qikiş baxpanahsız qalar;
Lekin Təwrat-qanuniəqa əməl qilidioqan kixi
bəhtliktur.□

19 Kulni söz bilənla tüzətkili bolması;

U səzüngni qüxəngən bolsimu, etibar qilması.

20 Aqlını basalmaydioqan kixini kərgənmü?

■ 29:11 Pənd. 14:33 □ 29:13 «Gaday bilən uni əzgüqi kixi bir zeminda yaxar» — ibraniy tilida: «gaday bilən uni əzgüqi kixi bir-birigə yolukar». ■ 29:13 Pənd. 22:2 ■ 29:14 Pənd. 20:28; 25:5 ■ 29:15 Pənd. 10:1; 13:24; 17:21,25; 22:15; 23:13 ■ 29:16 Zəb. 37:36; 58:10-11; 91:8 ■ 29:17 Pənd. 13:24; 22:15; 23:13,14 □ 29:18 «yoldin qikiş baxpanahsız qalar» — bu ibarə ibraniy tilida ikki bislik bir söz bilənla ipədiləngən.

Uningdin ümid күtkəndin, əhməktin ümid күtүx əwzəldur.■

21 Kimki öz kulinin kiqikidin tartip öz məyligə qoyup bərsə,

Künlərninğ biridə uning bexioğa qıkar.□

22 Terikkək kixi jedəl-majira qozop turar;

Asan aqqiklinidioğan kixining gunahliri köptur.■

23 Məqrurluq kixini pəs kılar,

Biraq kəmtərlik kixini hərmətkə erixtürər.■

24 Ooqri bilən xerik bolğan kixi öz jenioga düxməndur;

U soraqqining *guwah berixkə* agahlandıruxini anglisimu, lekin rast gəp kilixkə petinalmas.□ ■

25 İnsan balisidin kərkux adəmni tuzakğa qüxüridu;

Biraq kimki Pərwərdigarğa tayanğan bolsa, u bihətər kətürülər.□

26 Kəp kixilər həkümdardin iltipat izdəp yürər;

Biraq adəmning hək-rizki pəkət Pərwərdigarningla kolididur.■

27 Nahəklər həkqaniylarğa yirginqliktur;

Durus yolda mangoğan kixilər yamanlarğa yirginqliktur.

■ 29:20 Pənd. 26:12 □ 29:21 «**Künlərninğ biridə uning bexioğa qıkar**» — baxkə birhil tərjimisi «Ahirda u (kul) özigə pərzəntək bolup qıkar». ■ 29:22 Pənd. 15:18; 26:21 ■ 29:23 Ayup 22:29; Pənd. 15:33; 18:12; Yəx. 66:2; Mat. 23:12; Luğa 14:11; 18:14; Yaq. 4:6,10; 1Pet. 5:5 □ 29:24 «**...rast gəp kilixkə petinalmas**» — «Law.» 5:1ni kəring. ■ 29:24 Law. 5:1

□ 29:25 «**bihətər kətürülər**» — ibraniy tilida bir söz bilənla ipadilinidu. ■ 29:26 Pənd. 19:6

30

Agurning pənd-nəsihətliri

¹ Təwəndikilər Yakəhning oqlı Aguroğa wəhiy bilən kəlgən sözlərdur:

Bu adəm Itiyəlgə, yəni Itiyəl bilən Ukaloğa mundak sözlərnı değən: — □

² Mən dərwəkə insanlar arısidiki əng nadini, haywanoğa ohxaxurmən; Məndə insan əkli yox.

³ Danalıknı heq əgənmidim; Əng Pak-Mukəddəs Boluquı həkqidimu sawatim yoktur.

⁴ Kim ərxkə kətürülgən, yaki ərxtin qüxkən?

Kim xamalni kollirida tutkan?

Kim sularnı Əz tonioğa yөгəp koyoğan?

Kim yər-zeminning qeğralirini bəlgiligən?

Uning ismi nemə? Uning Oqlining ismi nemə?

Biləmsən-yok? ■

⁵ Təngrining hər bir səzi sinilip ispatlinip kəlgəndur;

U Əzigə tayanolanlarning həmmisini qoşdaydıoğan qalkəndur. ■

⁶ Uning səzlidirigə heq nərsə qoxma;

Undak kılsang, U seni əyibləydu,

Sening yaloğanqılıqıng axkarilinidu. ■

⁷ I *Hudayim*, Səndin ikki nərsini tiləymən;

□ **30:1 «wəhiy bilən kəlgən sözlər»** — ibraniy tilida «yükləngən sözlər» dəp ipadilinidu. Demək, Pərwərdigarning Agurning dil-rohiyəyə yükligən səzliri. **«Bu adəm»** — Yakəhning oqlı Agur. ■ **30:4** Ayup 38:4; Zəb. 104:3; Yəx. 40:12 ■ **30:5** Zəb. 12:6-7; 18:30-31; 19:7-8; 119:140, 2Tim. 2:16 ■ **30:6** Qan. 4:2; 12:32; Wəh. 22:18

Mən əlgüçə bularni məndin ayimioqaysən: —

⁸ Sahtilik wə yaloqanqilikni məndin yirak kılqaysən;

Meni gadaymu kılmay, baymu kılmay, bəlki ehtiyajimoqa layıqla rizik bərgəysən.

⁹ Qünki ziyadə toyup kətsəm, Səndin yenip: «Pərwərdigar degən kim?» — dəp kəlixim mumkin.

Yaki gaday bolup qalsam, oqırılıq kılıp, Sən Hundayimning namioqa daq kəltürüxim mumkin.

¹⁰ Hojayinining aldida uning kuli üstidin xikayət kılma,
Bolmisa u seni qarqap lənət kılıdu, əyibkar bolisən.

¹¹ Əz atisini qarqaydioqan,
Əz anisioqa bəht tiliməydioqan bir dəwr bar,

¹² Əzini pak qaqılaydioqan, əməliyəttə məynətqilikidin heq yuyulmioqan bir dəwr bar,

¹³ Bir dəwr bar — ah, kibirlikidin nəziri nemidegən üstün,

Hakawurlukidin həli nemidegən qong! □ ■

¹⁴ Uning ajizlar wə yoksullarni yalmaq yutuwe-tidioqan qıxliri kiliqtək,
Ezik qıxliri piqaktək bolqan bir dəwr bar! ■

¹⁵ Zülükning ikki kızı bar, ular hərdaim: «Bərgin, bərgin» dəp towlıxar.

□ **30:13 «Hakawurlukidin həli nemidegən qong!»** — ibraniy tilida «Ularning kapaqliri nemanqə kətürülgən!». ■ **30:13**
Pənd. 6:17 ■ **30:14** Pənd. 12:18

Hərgiz toyunmaydığın üq nərsə bar, hərgiz
qanaətlənməydiğən tət nərsə bar, ular bolsimu:
—□

16 Gər, tuoymas hotunning karni,
Suoqa toyunmığın kuroqak Yər.
Wə hərgiz «boldi, toydum» deməydiğən ottin
ibarət.□

17 Atisini məshirə kildioğan,
Anisini kəmsitidioğan kəzni bolsa,
Qaoqa-kuzoqlar qoqlar,
Bürkütning balilirimu uni yər.

18 Mən üqün intayin tilsimat üq nərsə bar;
Xundak, mən qüxinəlməydiğən tət ix bar: —

19 Bürkütning asmandiki uqux yoli,
Yilanning taxta beoqirlap mangidioğan yoli,
Keming dengizdiki yoli wə yigitning kizoqa
axik boluxtiki yolidur.

20 Zinahor hotunning yolimu xundaktur;
U bir nemini yəp bolup aozini sürtiwətkən kix-
idək: «Mən heqkandak yamanlikni kilmidim!»
— dəydu.□

21 Yər-zemin üq nərsə astida biaram bolar;
U kətürəlməydiğən tət ix bar: —

□ **30:15 «zülük»** — su iqidə yaxaydığın kanhor bir hil
parazittur. □ **30:16 «Gər»** — muxu yərdə «gər» ibranıy tilida
«xeol», yəni «təhtisara», əlüklərnıng rohliri kiyamət künini
kütidioğan yərnı kərsitidu. □ **30:20 «Mən heqkandak yaman-
likni kilmidim!»** — zinahor hotunning yolining əjayıblıki bolsa
əzining op'oquq gunahını heq tonumaydığınlikidin ibarət.

22 Padixah boləjan kul,
 Tamakka toyəjan hamakət,
 23 Nəprətkə patkan, ərgə təgkən hotun,
 Əz haniminin ornini baskan dedək.□

24 Yər yuzidə teni kiqik, ləkin intayin əkillik tət
 hil janiwar bar: —
 25 Qəmülilər küqlük həlk bolmisimu, birək yazda
 ozuk təyyarliwelixni bilidu;■
 26 Suqurlar əzi ajiz bir qowm bolsimu, hada
 taxlarning arisiqə uwa salidu;
 27 Qekətkilərnin padixahi bolmisimu, ləkin
 katar tizilip rətlik mangidu;
 28 Kəslənqükni qol bilən tutuwaləyli bolidu,
 Ləkin han ordilirida yaxaydu.

29 Kədəmliri həywətlik üq janiwar bar,
 Kixigə zək berip mangidiəjan tət nərsə bar: —
 30 Həywanatlar iqidə əng küqlük, həq nemidin
 kərkmas xir,
 31 Zilwa bəygə iti,
 Tekə,
 Wə pukraliri qollaydiəjan padixahdur.□ ■

32 Əgər sən əhməklik qilip əzüngni bək yuqiri
 orunəqə qoyuwaləjan bolsang,
 Wə yaki təlwə bir oyda boləjan bolsang,

□ **30:23** «Nəprətkə patkan» — yaki «nəprətlik», «nəprətləngən». ■ **30:25** Pənd. 6:8 □ **30:31** «zilwa bəygə iti» — yaki «bəygə eti» — ibraniy tilida bu söz bək az uqraydu. «pukraliri qollaydiəjan padixahdur» — baxka ikki hil təjimi: «Aqdurulmas wə ərülməs padixahdur» yaki «Əz qoxunini baxliəjan padixahdur». ■ **30:31** Ayup 39:19-28

Ƙolung bilən aƙzingni yum! □ ■
³³ Kala süti ƙoqulsa serik may ƙıƙar;
 Birining burni mijilsa, ƙan ƙıƙar;
 Adawət ƙozoƙap intıƙam oylisa jedəl-majira
 ƙıƙar. □

31

Padixahƙa nəsihət

¹ Təwəndikilər, padixah Ləmuəlgə uning anisi arƙilik wəhiy bilən ƙəlgən sözlərdur; anisi bu sözlərnı uningə əgətkən: □

² I oqlum, i mening amrikim, ƙəsəmlər bilən tiligən arzulukum, mən sanga nemə dəy? □

³ Ƙüq-ƙuwwitingni ayal-hotunlar tərıpigə sərp ƙilmioqin;

□ **30:32 «Ƙolung bilən aƙzingni yum!»** — bəlkim ibranıy tilida «boldi, bəs!» degən mənini berix mumkin. ■ **30:32** Ayup 21:5 □ **30:33 «Kala süti ƙoqulsa ... birining burni mijilsa.... adawət ƙozoƙap intıƙam oylisa ...»** — bu jümlidiki «ƙoqulsa» «mijilsa» wə «ƙozoƙap ... oylisa» ibranıy tilida ohxax bir peil bilən ipadiləngən. □ **31:1 «Padixah Ləmuəl»** — bəzi alimlar «Ləmuəl»ni Sulaymanning anisi Bat-Xeba uningə ƙoyqan ləƙəm, dəp ƙaraydu. İsrail üstidin həküm sürgüqilər arisida «Ləmuəl» isimlik bir padixah bizgə naməlum. «Ləmuəl» degənnıng mənisi: «Huda üqün». **«wəhiy bilən ƙəlgən sözlər»** — əgər bu bab Agurning (30:1) sözining dawami bolsa, undaƙta «wəhiy bilən ƙəlgən sözlər» Pərwərdigarning Agurning «dil-rohıqə yükligən sözliri»ni ng dawamini ƙərsitidu. □ **31:2 «I mening amrikim»** — ibranıy tilida «I baliyatƙumning balisi!». **«ƙəsəmlər bilən tiligən arzulukum!»** — ibranıy tilida «I ƙəsəmlirimning balisi!».

Yaxı padixahlarnımu wəyran qılıdıoan ixlaroşa berilgüqi bolma! □ ■

⁴ I Ləmuəl, xarab iqiş padixahlaroşa layıq əməş, Əmirlərgımu hərəkkə humar bolux yaraxmas.

⁵ Bolmısa ular xarab iqip, *mukəddəs* bəlgilimilərnı untup, Bözək bəndilərnıng həkkinı astın-üstün qiliwetixı mumkin.

⁶ Küqlük hərəkk əlgüsi kəlgənlərgə, həsərəkə qəmgənlərgə berilsun!

⁷ Ular xarabnı iqip, miskinlikini untup, Qayıdın dərd-əlimini esigə kəltürmisun! □

⁸ Əzliri üqün gəp qılalmaydıoanlaroşa aşızıngni aqkın,

Hələk bolay degənlərnıng dəwasidə gəp qıl.

⁹ Süküt qılma, ular üqün lilla həküm qıl, Ezilgənlərnıng wə miskinlərnıng dərdigə dərman bol. ■

Pəzilətlik ayal

¹⁰ |□| Pəzilətlik ayalnı kim tapalaydu?

□ **31:3 «ayal-hotunlar tərıpiğə»** — demək, jinsiy həwəslərgə.

■ **31:3** Qan. 17:17 □ **31:7 «Ular xarabnı iqip, ... qayıdın dərd-əlimini esigə kəltürmisun!»** — bu sözlər kinayilik, həjwiy bolqını bilən, miskinlərnıng xarab iqiş səwəbigımu həsədaxlıq bildürıdu. Ləkin ayət ularnıng xundak qılıdıoanlıqını hərəgiz təstıqlıoan əməş. Kəzdə tutuloqını həkümdarlarnıng eqır məs'uliyitidin ibarəttur. ■ **31:9** Law. 19:15; Qan. 1:16

Uning kimmiti ləəl-yaqutlardinmu zor exip
qūxidu. □ ■

11 |□| Erining kəngli uningəya tayinip hatirjəm
turidu,

U boləraqqa erining alojan oljisi kəm əməstur!

12 |□| U əmür boyi erigə wapadar bolup yaxxilik
kīlidu,

Uni ziyanəya uqratmaydu.

13 |□| U koy yungi wə kəndir tepip,

Əz kəli bilən jan dəp əjir kīlidu.

14 |□| U soda kemilirigə ohxax,
ailini bekixtiki ozuq-tülüklərni yirak jaylardin
toxuydu.

15 |□| Tang yorumasta u ornidin turidu,

ailisidikilərgə yeməklik təyyarlaydu,

Hizmətkar-dedəklərgə nesiwisini təkşim
kīlidu. □

16 |□| U bir parqə etizni əzi kərüp alidu;

Kəli bilən yioqkan daraməttin u bir üzümzar
bina kīlidu.

17 |□| *Ixqa qarap* u belini küq bilən baqlar,

Biləklirini küqləndürər;

18 |□| Əz ixining paydiliklikəyə kəzi yetər,

Keqiqə qiriqini əqürməy ix kīlar.

19 |□| U kolliri bilən qakni qərər,

Barmakliri yip urquqini tutar.

□ **31:10 «pəzilətlik ayalni kim tapalaydu?...»** — keyinki
22 ayət xeir bolup, ibraniy tilida alahidə xəkilgə igə. Ibraniy
yezikiəda 22 hərəp bar. Bu 22 ayətning hərəbiri ibraniy elipbə
tərtipigə asasən baxlinidu (məsilən, uyoqur tili bolsa, a-, ə-, b-
kətarlik hərəplər bilən baxlanəyanəyə ohxax). ■ **31:10** Pənd.
12:4 □ **31:15 «... nesiwisini təkşim kīlidu»** — yaki «... ixni
təkşim kīlidu».

20 |□| Ajizlaroşa yardım qolini uzitar;

Hajətmənlərgə kollirini sozar.

21 |□| Qar yaşqanda u ailisi toqruluk əndixə
kilmaydu,

Əyidikilərninğ həmmisigə kızil kiyimlər
kiydürülgən.

22 |□| Kariwat yapquqlirini əzi tokuydu;

Əzining kiyim-keqəkliri kanap wə səsün
rəhttindir.

23 |□| Erining xəhər dərwazilirida abruyi bar;

Xu yərdə u yurttiki aqsakallar kataridin orun
alidu.□

24 |□| U nəpis kanaptin kiyim-keqək tikip uni
satidu;

Bəlwaqlarni tikip sodigərlərnin təminləydu.

25 |□| Kiyimi küq-kudrət wə izzət-hərməttur;

U keləqəkkə ümid bilən külüp qaraydu.

26 |□| Aqzini aqsila, dana söz kildu,

Tilida mehribanə nəsihətlər bar.

27 |□| ailisidiki ixlardin daim həwər alidu,

Bikaroşa nan yeməydu.

28 |□| Pərzəntliri ornidin turup uningoşa bəht-
bərikət tiləydu;

Erimu mubarəkləp uni mahtap: —

29 |□| «Pəzilət bilən yaxioqan ayallar kəptur,

Birəq sən ularning həmmisidinmu exip
qūxisən» — dəydu.

30 |□| Güzəllik seħri aldamqিদur,

Həs-n-jamalnu pəkət bir kəpük, halas,

□ 31:23 «Erining xəhər dərwazilirida abruyi bar» — kona
ərp-adətlər boyiqə, yurttiki aqsakallar xəhər dərwazida yiqin
eqip sot kılatti.

Pəkət Pərwərdigardin qorkidioğan ayalla
mahtilidu!

³¹ |□| U öz mehnitining mewiliridin bəhrimən
bolsun!

Əjirliri uni dərważilarda hərmət-xəhrətkə er-
ixtürsun!□

□ **31:31 «Əjirliri uni dərważilarda hərmət-xəhrətkə er-ixtürsun!»** — yukiriki izahatta deyilgəndək, xəhər dərważiliri aqsakallar olturidioğan orun bolup, jəmiyətning əng yukiri dərjisini bildüridu.

**Muq ddes Kalam (y ngi yezik)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Pinyin script**

Copyright   2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5